

סימן שמ"ה

רשות היחיד

רשות היחיד לענין שבת אין משמעותה רשות של אדם פרטי, אלא הכונה רשות המוקפת מחיצות שאינה מקום להילוך הרבים. שבו מותר לטלטל בתוכה ללא הגבלה, ואסור מדאורייתא להוציא ממנה לרה"ר או להכניס מרה"ר לתוכה. ולהלן יבואר שכל מקום המוגבה י' טפחים או יותר מקרקע רה"ר, או הנמוך ממנה י' טפחים, נחשב כמקום המוקף מחיצות, וכן חלל כלי בשיעור מסוים נחשב רה"ר, וכן יבואר האם צריך מחיצות מכל ד' הצדדים, ולענין מה צריך לעשות את המחיצות לשם דירה בתוך החלל שביניהם, ומתי גם למקום המחיצות יש דין רה"ר.

מה נחשב רה"ר – מקום המוקף מחיצות גבוהות י"ט ורוחבו ד"ט על ד"ט או יותר, וכן חריץ שעומקו י"ט ורוחבו ד"ט על ד"ט, או תל או עמוד שגובהו י"ט ורוחבו ד"ט על ד"ט, הרי הם רה"ר אפי' אם הם ברה"ר. ואפי' אין התל זקוף אלא משופע, כל שיש גובה י"ט בשיפוע של ד"א, הוי רה"ר במקום גובהו. אבל תל או עמוד שאינם גבוהים י', אינם רה"ר אפי' אם הם רחבים הרבה. וכתב הרמ"א ש"א דבעינן רוחב ד"ט על ד"ט הם ואלכסונם, והיינו ה' טפחים וג' חומשי טפח על ה' טפחים וג' חומשי טפח, ובעיגול סגי, וכמה אחרונים דחו דברי ה"א מההלכה.

דין עובי המחיצות – אם אין בחלל שבין המחיצות ד"ט על ד"ט, לכ"ע אין עובי המחיצות מצטרף לעשות את החלל לרה"ר, ודעת רוב הפוסקים שגם לעובי המחיצה מלמעלה אין דין רה"ר, ויש חולקים, ובא"ר מחלק בשם הרשב"א שאם המחיצות עבות שראוי להניח דף מלמעלה ולהשתמש עליו, עובי המחיצות מצטרף, ואם לאו אין מצטרף. אבל אם יש בחלל שבין המחיצות ד"ט על ד"ט, יש על עובי המחיצות דין רה"ר מק"ו, על אף שאין ברוחבו ד"ט.

דין חורים שבכתלים – חורים שבכתלי רה"ר אם הם פתוחים לרה"ר דינם כרה"ר, אפי' אם הם פתוחים גם לרה"ר. דעת התוס' שאין המוציא מהם לרה"ר או המכניס להם מרה"ר חייב א"כ החור הוא ד"ט על ד"ט, אבל דעת הרשב"א והמאירי שחורי רה"ר אין בפחות מד"ט חייב. ומשמע מהשו"ע ומהרמ"א שאף אם החורים נמוכים מ"ט דינם כרה"ר, וכ"כ המ"א והתו"ש, והא"ר כתב שנחלקו בזה הראשונים, וי"א שבפחותים מ"ט דינם כחורי רה"ר, שכיון שהם נמוכים בני רה"ר משתמשים בהם. ואם החורים כלפי רה"ר (סעיף י"ג) ואינם פתוחים לרה"ר, אם הם גבוהים י"ט ורוחבם ד"ט הוי רה"ר, ואם אינם גבוהים י"ט, אז אם הם רחבים ד"ט דינם ככרמלית, ואם אינם רחבים ד"ט הוי מקום פטור, ואם החורים בתוך ג"ט לקרקע, אפי' אם הם רחבים ד"ט על ד"ט, הם נחשבים כקרקע רה"ר. וחורים שכלפי כרמלית ואינם פתוחים לרה"ר (סעיף י"ז), אין דינם ככרמלית, אלא הם נדונים לפי גבהם ורוחבם וכנ"ל.

אור רה"ר דינו כרה"ר עד לרקיע, ולכן הזרק מרה"ר ונח ע"ג קנה גבוה מאה אמה שנעוץ ברה"ר, אפי' אם אין בו רוחב ד"ט, חייב.

כלים – כלי מרובע שיש בו ד"ט על ד"ט, או שהוא עגול ויש בו כדי לרבע ד"ט על ד"ט (והיינו שיש בחלל הכלי ה' טפחים וג' חומשי טפח, ולעיל נתבאר ש"א שגם עובי המחיצות מצטרף), והכלי גבוה י"ט, הרי הכלי נחשב רה"ר אף אם הוא מונח ברה"ר, וגם גב הכלי מלמעלה דינו כרה"ר, ואורו עד לרקיע ג"כ דינו כרה"ר. ואם הכלי אינו גבוה י"ט הוא בטל לגבי הרשות שהוא נמצא שם (דאין כרמלית בכלים), ואם הוא בכרמלית דינו ככרמלית, וכלי המחובר לקרקע אין עליו שם כלי אלא הרי הוא כהל אפי' אם הוא ברה"ר דינו ככרמלית אם הוא רחב ד"ט והוא נמוך מ"ט.

רשות הרבים

רשות הרבים אסור מדאורייתא לטלטל בה ד' אמות, או להעביר ממנה לרשות היחיד ומרשות היחיד לשם, אמנם לא כל מקום שאין לו דין רה"ר דינו כרה"ר, אלא צריך שהמקום יהיה מקום הילוך לרבים (וי"א דהיינו ס' רבוא), והיה רחב ט"ז אמה, ולא יהיה מקורה, ופרטי תנאים

אלו יבוארו להלן, וכן יבואר אלו מקומות הנמצאים ברשות הרבים נחשבים כמקום בפני עצמו ואין להם דין רה"ר.

מה נחשב רה"ר – רחובות ושוקים ודרכים העוברים מעיר לעיר, אם הם רחבים ט"ז אמה ואינם מקורים (דומיא דדגלי מדבר), ואין להם חומה, הרי הם רה"ר (עד גובה י"ט). ואפי' אם יש להם חומה, אם הם מפולשים משער לשער והשערים מכוונים זה כנגד זה, ואין הדלתות ננעלות בלילה, הרי הם רה"ר, וגם כל הרחוב והשוק יש לו דין רה"ר אף אם הוא מתרחב הרבה מכנגד הפילוש, (ואם דלת אחת ננעלת בלילה י"א שאין זה רה"ר, ואם אפשר לנעול את הדלתות אבל הם אינם נעולות, משמע כאן שזה רה"ר, ובסימן שס"ד יש בזה מחלוקת).

י"א שאם לא עוברים שם ס' רבוא בכל יום אינו רה"ר, דס"ל שגם בזה בעינן דומיא דדגלי מדבר. ומהשו"ע משמע שאינו פוסק כדבריהם להלכה. אמנם אין לנו כח למחות ביד המקילים כיון שאינה דעת יחידאה, וכל בעל נפש יחמיר לעצמו, וממילא אין לסמוך על עירוב של צורת הפתח, דבעינן דווקא דלתות. ובמש"כ השו"ע דבעינן ס' רבוא בכל יום, כתב המ"ב שבראשונים לא נזכר דבעינן בכל יום, רק שיהיו מצויים שם ששים רבוא, ובבה"ל מעיר שיש שנקטו כפשוטו דבעינן ס' רבוא, ויש שנקטו באופן אחר וס"ל שא"צ שיהיו שם ממש ס' רבוא, הריטב"א כתב שמספיק שזה פתוח למקומות הרבה ורגילים שם סוחרים, וכעין זה כתב הרא"י, והרמב"ן כתב דשמו רק בתוך העיר צריך ס' רבוא, ולא בדרך בין העיירות שהיא פתוחה לכל, והרא"ה כתב שא"צ שיהיו כל הס' רבוא כאחד בדרך, אלא שרגילים ללכת שם אנשים תדיר כס' רבוא.

מבואות הרחבים ט"ז אמה ומקצת הרחוב אינו רחב ט"ז אמה, או שאין בכל אורכו רוחב ט"ז אמה (ואפי' לא י"ג אמה ושליש) אבל אורכו לאורך רה"ר והוא פתוח אליו ורבים מגיעים מרה"ר לשם, י"א שדינם כרה"ר, ומשמע ברוב הפוסקים דלא הוי רה"ר אלא אם הוא מפולש לרה"ר משני הצדדים.

מבואות הרחבים י"ג אמות ושליש ושני ראשיהם מפולשים לרה"ר שהוא רחב ט"ז אמה, י"א שדינם כרה"ר, וחולקים בזה על ה"א שבקטע הקודם, שסוברים שגם בפחות מ"ג ושליש הוי רה"ר, (וי"מ שבי"ג ושליש מהני אף כשהמבוי הולך לאורך רה"ר, אולם בראשונים מבואר שלא כדבריהם). אמנם אם המבוי מפולש לרוחב רה"ר, שמי שרוצה להכנס לשם מרה"ר צריך לעקם דרכו, אין דינו כרה"ר. ואי נימא שדרכים שבין העיירות הם רה"ר, א"כ מבוי שבשני צידיו הוא מתחבר לאורך דרכים אלו, דינו כרה"ר.

דבר שנמצא ברה"ר אם אינו גבוה ג"ט, הוי כרה"ר אפי' אם זה דבר שאין רגילים לדרוס עליו כמו קוצים וצואה. אבל אם זה גבוה ג"ט עד ט' טפחים ורוחבו ד"ט על ד"ט, דינו ככרמלית, שאסרו חכמים להוציא משם לרה"ר או לרה"ר, ואם אינו רחב ד"ט על ד"ט הוי מקום פטור, (ואפי' אם אורכו יותר מד"ט לא מצרפים זה לרוחבו, דבעינן ד"ט בין באורך בין ברוחב). ואם הוא גבוה ט' טפחים בדיק, ורבים מתפתים עליו, הוי רה"ר אפי' אינו רחב ד"ט, אבל אם אין מתפתים עליו אפי' הוא רחב ד' וראוי לכתף עליו אינו רה"ר, וי"א שגם בין ט' טפחים לי' טפחים הוי רה"ר אם רבים מתפתים עליו, אבל לדינא נקטינן כסברא ראשונה. ואם הוא גבוה י"ט או יותר, אם הוא רחב ד"ט על ד"ט הוי רה"ר, ואם לאו הוי מקום פטור אפי' אם יש בו מקום לחוק ולהשלימו לארבעה (כגון שהוא סמוך לכותל), ומותר להוציא ממנו לרה"ר ולרה"ר.

גומא ברה"ר אם אינה עמוקה ג"ט הוי כרה"ר אפי' אם היא רחבה כמה טפחים. ומג"ט ועד י"ט, אם היא רחבה ד"ט על ד"ט הוי כרמלית אפי' אם רבים משתמשים שם ואפי' היא עמוקה ט' טפחים, ואם אינה רחבה ד"ט הוי מקום פטור, ואם היא עמוקה י"ט ויש בה ד"ט על ד"ט הוי רה"ר, אפי' אם היא מלאה מים או שאר דברים שיכולים להסתכל בתוכם ולראות את המחיצות, אבל אם יש בגומא פירות לא הוי רה"ר אפי' אם דעתו לפנותם, (והזרק מתוכו לרה"ר פטור, אמנם איסורא איכא), אמנם במעט פירות לא נתבטל הבור משיעורו, ולרשב"א דווקא פירות טבל או שאר דברים שאסורים בטלטול מבטלים את המחיצות. ואם אינה רחבה ד"ט על ד"ט הוי מקום פטור אפי' אם היא עמוקה כ' אמה.

פינת הריבית נערך ע"י גמ"ח אושר בכבוד

מעשה אבות סימן לבנים. זו הסיבה שהתורה מאריכה על המקרים שאירעו לאבות הקדושים, שכולם באים ללמד על העתיד. (רמב"ן לך לך). ההיסטוריה של כלל ישראל שהתורה מאריכה בה הרבה בפרשיות אלו, נאמרת בקצרה ע"י המביא ביכורים כהודאה לד' לא רק על הפירות אלא על השגחת והטבת הבורא יתברך מראשית יצירת האומה. "וענית ואמרת לפני ד' אלוֹקֶיךָ אֲרָמִי אֲבוֹד וְיָרַד מִצְרִימָה וְכו' ועתה הנה הבאתי".

נסה ללמוד מפרשה זו את הנושא של סיכומי סוגיות.

נוסח זה שאומר המביא ביכורים הוא בערך 70-60 מילים, והוא בעצם סיכום של ההיסטוריה של כלל ישראל, מזמן רדיפת לבן ורצונו להרוג את יעקב והשבטים, וממשיך במה שהיה במצרים, ונגמר בכניסה לארץ ישראל. סיכום קצר זה כולל בתוכו פרטים ופרטי פרטים רבים מאד, ובעל ה'הגדה של פסח' מבאר בכל מילה ומשפט את משמעותם ומקורם בפרשיות שלנו ובדברי חז"ל. וכל אלו מתומצתים במילים קצרות, מדויקות, ומסודרות, המלמדות אותנו את סוד הסיכום היעיל.

אחד מהדברים החשובים בשביל לקבל 'טעם בלימוד' ולזכור את הדברים לטווח ארוך, הוא ע"י סיכום הדברים הנלמדים. יש לסכם את הדברים על פי ארבעה עקרונות: א' קצר – כל משפט בסיכום צריך לכלול בתוכו פרטים רבים, הכוללים נקודות מרכזיות בסוגיא. ב' מדויק – מילים הקצרות הכוללות תוכן רב בצורה מדויקת. ג' מסודר – רצף וסדר הגיוני, ולא לחזור בצורה אקראית על הרבה נקודות. ד' ברור – עלינו לזכור את הסיכום בצורה ברורה, באופן שנוכל לחזור על הסיכום בעל פה בצורה מהירה וטובה.

דבר זה השפעתו גדולה מאד על הזכרון ועל הסיפוק ועל דברים נוספים, הלומד סוגיא, ולוקח כעשר נקודות מרכזיות ממנה (מקסימום 12 ולא יותר), מסדר אותם לפי סדר העניינים ולא לפי השקלא וטריא, חוזר עליהם כמה פעמים עד שהוא יכול לומר אותם בעל פה ברמה 'שאם ישאלך אדם אל תגמגם ותאמר לו אלא אמור לו מיד' (קידושין ל), הוא מגיע לרמה שהסוגיא נהפכת אצלו לתמונה, וכך בתוך כמה שניות הוא משחזר את כל עשרת העקרונות של הסוגיא.

זה לא לוקח הרבה זמן, אמנם בהתחלה זה כן לוקח זמן, כי קשה להתרגל לדבר חדש, אך ככל שתתמיד כך תתייעל וזה יקח הרבה פחות זמן. באופן זה לא צריך להשקיע הרבה זמן בחזרות ארוכות ומתישות, הסוגיות נשארות רעננות וחיות לאורך זמן, רק פעם בהרבה זמן צריך לחזור בפנים, אבל כשהכל ברור זה נעשה בצורה מהירה וחוויתית.

מי שמסכם את תלמודו בצורה כזו, במשך הזמן מצטברים אצלו סוגיות רבות שהוא יכול לרענן אותם במהירות ללא צורך בחזרות ארוכות ומתישות, וי"א שגם בעתיד דשמיא.

דמיין לעצמך, אם תתחיל עכשיו לסכם כך – סוגיא אחת בכל שבוע, בעוד חצי שנה יהיו לך בראש כעשרים סוגיות, סוגיא לשבוע בסך הכל, ותוכל לחזור על כולם בדרך לבית הכנסת וכדומה, 10 סוגיות בהלון ועשר בחזור. לא שווה להשקיע?

נעבור כדרכנו לבחון נקודה חשובה בהלכות ריבית.

כידוע רבים הם המוסדות בארץ הנשענים על תרומות מחו"ל, ופעמים שמוסדות אלו אינם רשומות כעמותות ולכן נעזרים בעמותות קיימות בכדי להעביר את כספי התרומות מחו"ל ליעדן בארץ.

בעידוד ובברכות של מרן ורבנן דח"י ישראל שליט"א

לקבלת שטר זכרון דברים המהודר ללא חשש ריבית:
info@osher-b.org

להצטרפות: 073-3678617 | office@osher-b.org

פינת הריבית

והואיל ובאופן טבעי עשויה להיות המנתנת מעות בהפרש הזמן שבין מתן התרומה לעממותה - לזכותו של המוסד - לבין ההעברה בפועל למוסד, אית לן לעיין בה אם אכן בהתנהלות זו חשש ריבית ח"ו] [בניית עמלות ע"י העממות פשיטא שאינה אסורה דא"י.
אגרי נטר כלל אלא בגין השיתוק, ובפרט שבד"כ לא גובים על גנת להשתכר בזה אלא תשלום על הוצאות].

בד"כ במקרים כאלה המציאות היא שהמעוניין בחו"ל לתרום למוסד בארץ מעביר לעממותה בחו"ל את הסכום בדולרים, דולרים אלו מועברים לחשבון מטבע חוץ של עמותה אחרת בארץ, ובהגיע הזמן להעברת הכספים ליעדם מובצעת העממותה המרת המט"ח לשקלים בסכום המבוקש ומעבירתו ליעדו.

הנה בפשטות התרומה המועברת לעממותה בחו"ל עבור המוסד שבארץ מהווה הלואה דולרית בחו"ל מהמוסד שבארץ לעממותה בחו"ל, ואמנם הלואה זו שהיא - במקום שהדולר הוא המטבע - היא טיבעא, מ"מ כיון שבארץ הדולרים הוו פירא נמצא כי הפרעון - המבוצע ע"י העברה לעממותה בארץ עבור המוסד - היו פירא, ואם בינתיים הדולר ייתקיר נמצאת העממותה בחו"ל פורעת יותר ממה שזוותה, שכן הפירות שפורעת בארץ היו שוים פחות בשעת ההתחייבות ועתה יותר, וככל איסור פסיקה. ולכא' היתר דיש לו לא יחי אא"כ יש לעממות זו דולרים בארץ.

ואף שהעממותה בחו"ל לא התחייבה לפרוע בארץ ורשאית בתחלט לפרוע בחו"ל מ"מ הסיכום לפרוע בארץ מהווה פסיקה [לא דנו הפוסקים להצריך איסור לחזור בו משום מי שפרע אלא בכדי שיועיל היתר דיש לו, דכיון שאסור לחזור בו שפיר חשבנין ליה כפרע לו כבר, אבל כשאין לו אסורה פסיקה אף בגוונא שיכול לחזור בו. ועוד דנראה שעכ"פ הבטחת העממותה לפרוע בארץ חשיבא כמנתנה מועטת דאם יחזרו בהם הגבאים בשירותי יש בהם משום מחוסרי אמנה, והגם שלא שייכת הגדרה זו בעממות אבל כן ביחס לגבאים].

איברא שהנחתינו להגדיר עסק זה כפסיקה - מפני שההלואה בחו"ל היא בטיבעא והפרעון בארץ בפירא - איננה נכונה, דאמנם מקבל הפרעון, שהוא המוסד, קיבל דולרים בארץ שהם פירא, אבל הפורע פרע טיבעא, שהרי העממותה הפורעת לא מועבירה לארץ אלא פרעונה חל ע"י הוראתה לבנק שלה להתחייב ולשלם לבנק של העממותה שבארץ, ומכח הוראתה זו מנכה הבנק מחשבונה את הסכום המזדובר, כך שמכיס העממותה יוצאים הדולרים בחו"ל.

אולם כלפי העממותה שבארץ שקיבלה מהעממותה בחו"ל עבור המוסד - והכסף נותר אצלה בדולרים עד הפרעון בשקלים - הרי זו טרשא, שקיבלה מוצר בצורת דולרים ששומתם ידוע, ומשלמות עבורו בשקלים כפי שוויו הדולרים בשעת התשלום ואסור אם הוא יותר ממה שהיו שווים בשעה שקיבלתם.

ברם יל"ד בזה טובא, דהא דהעברת התורם לעממותה חשבינן כהלואות המוסד לעממותה היינו משום עבד כנעני, ובב"מ עא: מב' שאין עבד כנעני למי שלא בתורת שליחות (יעו"י ח' הגר"ח מלוא ה ג ובחז"א ח"ו"מ ג יז) והרי העממותה והמוסד אינם בתורת שליחות. כך גם אינם בתורת זכייה למימור שהעממותה זוכה עבור המוסד וחוזרת ולוזה ממנו.

הן אמנם היה מי שרצה לחדש דשייכא שליחות הואיל והגוברים בני שליחות הם והוו כאפטורפוס הפועל מכח עצמו שהרי אפוט' דיתומים קונה ומוכר עבורם אף שאינם בני מקח וממכר, אבל זה אינו, דודאי אפוט' הפועל כנציג מאן דהו אינו יכול לפעול מה שאין בכח אותו מאן דהו לפעול, ויתומים בני מ"מ ניתנו אלא שאין להם דעת, וזאת הוא מוסר להם.

א"כ אין כאן הלואה מהמוסד לעממותה, דלא זכה בזה המוסד כלל. מה שצריך לדעת הוא האם העממותה חייבת להחזיר לתורם והוא הלואה ממנו ופרעון אליו ד"י.
התשלום בארץ וככל האמור (אם כי יל"ד שמוא הואיל ומקובל להפרעון בחו"ל חטיב טבעא אף שהפרעון בארץ). אכן נראה דנידון זה הוא במחלוקת רמב"ן ורשב"א בב"מ שם האם הכסף - שניתן ולא חל כמצופה - הרי הוא כמדבר וזכתה העממותה, או שחייבת בחזרה לתורם, יעו"י ברשב"א שם ד"ה אמר ר"ה, דלהרשב"א הוי התורם כאומד חילך מנה ותן קרן וריבית לאחר דכה"ג הוי ר"ק [וכאן לכל היותר טרשא או טרשא דרבנן וי"ל דשרי לצורך מצוה]. ולהרמב"ן שאינה חייבת אין שייך איסור ריבית.

[אמנם בחזו"א הנ"ל בשם הקצות (וכ"ה ברע"א ח"ו"מ קצ ס"ד) דעבד כנעני לא תלוי בשליחות, וכבר תמה החזו"א שם מהגנ' בב"מ הנ"ל. וביותר דגם אם שייך בגוי ואף בעממותות אע"פ שאין בהם שליחות מ"מ י"ל שאם החוב - שזוכה ע"י דין עבד כנעני - הוא מישראל לישראל (מהמוסד לעממותה בארץ) עבר המוכה (העממותה בחו"ל) משום לא תשימון, לא גרע מעדים והסופר ולבלר, וצ"ע אם איסור זה נוגע עלייתו גם בטרשא.

ובלא"ה, להריב"ש סי' שה ריבית המתרבה מישראל לישראל מכח קרן המוחייבת ביניהם הוי ר"ק גם אם אין יחס של לזה ומלוה ביניהם, א"כ כל שיש כאן חיוב ישראל לישראל (העממותה למוסד) בקרן וריבית אסור לגבותה אף אם אין יחס של לזה ומלוה ביניהם].

כרמלית

כל מקום שאין לו דין רה"י כגון שאינו מוקף מחיצות, ואין לו דין רה"ר, מן התורה דינו כמקום פטור, ואין בו איסור הוצאה, אמנם חכמים גזרו שאם מקום זה רחב ד" טפחים יהיה בו איסורי הוצאה וטלטול, וכדלהלן. (וכרמלית הוא מלשון כרמל האמור בתורה, שזה תבואה שאינה לכה וגם אינה יבשה לגמר, והכא נמי אינו לא רה"י ולא רה"ר).

מה נחשב כרמלית - מקום שאינו מקום הילוך לרבים כגון ים או נהר או בקעה (שדות שאינם מוקפות מחיצות), ורה"ר מקורה, ותל או חריץ שיש בהם ד"ט על ד"ט ואינם גבוהים י"ט, הרי הם כרמלית. וכן איצטונית (מקום ישיבה לסוחרים לפני התנויות) או איצטבא (מקום שמניחים עליו סחורה) שלפני העמודים (העומדים ברה"ר ותולים עליהם הסוחרים פרקמטיא) שהם רחבים ד"ט על ד"ט וגבוהים מג"ט עד י"ט ואין רבים מכתפים עליהם, הרי הם כרמלית. ובין העמודים, מההשו"ע משמע שזה רה"ר וכדעת הרמב"ם, אולם לרוב הפוסקים כיון שאין ההילוך שם נח הוי כרמלית. ובאיצטבא שלפני העמודים מסתפק הרשב"א אם אפי' באין גבוה ג"ט לא הוי רה"ר, כיון שאין נח להשתמש שם מפני העמודים.

ים אינו רה"י, דאף שהמים אינם מבטלים דין מחיצה, מ"מ בדרך כלל אין בשפת הים שיעור שיתלקט י"ט בתוך ד"א. מ"א. ובמאיירי כתב הטעם משום שהמחיצות רחוקות מאד זו מזו, ולפ"ז אף אם השפה היא עמוקה אין זה רה"י, (וגם למ"א הוי כרמלית מדרבנן בכל ענין, וכן לדבריו היכא שיש בים גומא עמוקה י"ט, מדאורייתא הוי רה"י, ומדרבנן הוי כרמלית), ובנהר אף ששתי המחיצות סמוכות, מ"מ שני המחיצות האחרות הם רחוקות.

רקק מים ברה"ר ורה"ר עוברת בתוכו, אם אינו עמוק י"ט, אע"פ שאינו רחב ד"ט (או שמונה עליו קרש) ומחמת כן הרוב מדלגים עליו, מ"מ הוי רה"ר. וברש"י משמע קצת דלא הוי רה"ר אא"כ הרבה בני אדם עוברים בתוכו. ואם הרקק עמוק י"ט ורחב ד"ט, הוי כרמלית כמו ים, והפמ"ג מסתפק לומר שרק לחומרא דינו ככרמלית, אבל מן התורה דינו כרה"י, ובמאיירי משמע שמן התורה לא הוי רה"י כיון שאין המחיצות ניכרות.

קרן זוית הסמוכה לרה"ר כגון מבואות שיש להם ג' מחיצות ואין להם לחי או קורה במחיצה הרביעית, הוי כרמלית, (ואם יש לחי או קורה הוי רה"י לענין טלטול, וזה לשיתת הרמב"ם, אבל לשאר פוסקים אם יש ג' מחיצות הוי רה"י גמורה מן התורה והזורק מתוכו לרה"ר חייב, ולענין טלטול אסור מדרבנן ככרמלית). וי"מ שקרן זוית היינו שהרחיק את הבית מרה"ר והניח מקרקעו לרה"ר, אי נמי בית שעומד באלכסון וזוית אחת צמודה לרה"ר ואחת אינה צמודה, והזוית הצמודה מעכבת את הרבים להכנס לזוית האחרת בדרך ההילוך הפשוטה.

בית שאין בחללו עשרה אא"כ מצרפים את הקרוי, הרי תוכו כרמלית, אם יש בחללו ללא המחיצות ד"ט על ד"ט, והבה"ל מסתפק אי הוי כרמלית מדינא או רק לחומרא. ועל גבו הוי רה"י, ולענין זה עובי המחיצות מצטרף לד"ט. ואם חקק בתוכו ד"ט על ד"ט להשלים לגובה י"ט, אפי' אם הגומא רחוקה מהכותל יותר מג"ט, נעשה כולו רה"י כיון שיש מבחוץ מחיצות י"ט, (דהגומא היא רה"י, והשאר חורי רה"י שהם כרה"י), ומשמע מהרא"ש שאם אין מבחוץ מחיצות י"ט לא הוי רה"י אף על הגג, אא"כ הגומא בתוך ג"ט לכותל, ובא"ר מסתפק בזה ודעתו שלר"ן גובה הכתלים מצטרף עם החקיקה לשיעור עשרה בכל גוונא.

גג דינו כרה"י משום דאמרינן גוד אסיק מחיצתא, ואם הגג בולט והמחיצות אינן ניכרות לעומד על הגג, הוי כרמלית אפי' אם הוא גבוה ורחב מאד, ואף שאין כרמלית למעלה מיי"ט וא"כ הוא מקום פטור, מ"מ כאן הי"ט מתחילים מקרקע הגג, וכן זיזים הבולטים מן הכותל ויש בהם ד"ט על ד"ט הוי כרמלית אפי' אם הם למעלה מיי"ט, אא"כ הבית פתוח להם. ויש ראשונים שסוברים שגם כאן שייך אין כרמלית למעלה מיי"ט, והסכים עמוהם הגר"א, והמ"א מביא מהתוס' שדווקא אם הגג בולט ד"ט זה נחשב כרמלית, אבל מסתימות הפוסקים משמע שאין לחלק בזה, אמנם כיון שהגר"א והא"ר מתיירים בכל גוונא, א"כ באין רחב ד"ט בודאי יש לסמוך להקל בטלטול. ואם יש חלון הפתוח לגג מהבית ורוחב החלק הוא ד"ט על ד"ט, הגג הוא רה"י.

אין דין כרמלית אלא במקום שהוא ד"ט על ד"ט, ותופסת רק עד גובה י"ט, ולמעלה מיי"ט הוי מקום פטור, (ונ"מ שאם העמוד רחב ד"ט על ד"ט ונמוך מיי"ט וקלט מהאוויר למעלה מיי"ט, או שנעץ קנה על העמוד מותר לקחת מרה"ר או מרה"י ולהניח על הקנה אם הוא גבוה מיי"ט). וימים ונחלים מוודדים את הי"ט משפת המים ולא מקרקעיתם, ואפשר לקחת מים ולטלטלם ד' אמות בגובה יי"ט משפת המים.

מקום פטור

מדאורייתא כל מקום שאינו לא רה"י ולא רה"ר הוי מקום פטור, ומותר לטלטל שם ללא הגבלה, וכן מותר להוציא משם לרה"י או רה"ר או להוציא מרה"י או מרה"ר לשם, אמנם הרבה מקומות נתנו להם חכמים דין כרמלית לאסור הוצאה וטלטול וכנ"ל, אמנם מקום שאין בו ד"ט גם מדרבנן דינו כמקום פטור.

מה נחשב מקום פטור - מקום פטור הוא מקום שהוא גבוה או עמוק או מוקף מחיצות, וגובהו ג"ט או יותר (אפי' עד לרקיע או עמוק מאה אמה), אך אין בו ד"ט על ד"ט, (ואפי' ארוך הרבה, אם אינו רחב ד"ט הוי מקום פטור). וכתב הרמ"א דהיינו דווקא ברה"ר, אבל בכרמלית דינו ככרמלית, דמצא מין את מינו וניעור, (והיינו בעמוד או בתוך מחיצות עד י"ט, אבל בחריץ אפי' עמוק מאה אמה הוי כרמלית, אמנם עמוד גבוה מיי"ט שנמצא בכרמלית אין דינו ככרמלית, כיון שגם כרמלית היא עד י"ט), וי"א שאין חילוק בין רה"י לכרמלית, והאחרונים מצדדים להורות כדעה הראשונה, אמנם במקום הדחק אפשר שיש להקל. אמנם ברה"י לכו"ע כל דבר שיש שם בין גבוה בין נמוך בין רחב בין קצר הוי רה"י.

למעלה מעשרה ברה"ר הוי מקום פטור, ונ"מ אם הולך על קורה שנמצאת באויר רה"ר, עם חפצים ביזו, ועל כן הזורק דבילה ברה"ר ונדבקה בכותל למעלה מעשרה, פטור, ומ"מ איסורא יש בזה, שמוא יפול לארץ. אמנם אם נעץ קנה ברה"ר ובראשו כלי גבוה עשרה ורחב ארבעה, אע"פ שתחתיו רה"ר, מ"מ הכלי הוא רה"י.

סימן שמ"ו

הוצאה מרשות לרשות

אסור להעביר חפץ מרשות לרשות, או להעביר חפץ ד' אמות ברה"ר או בכרמלית, ולהלן יבואר מה אסור בזה מדאורייתא או מדרבנן.

רה"י רה"ר וכרמלית - מדאורייתא אסור להעביר מרה"ר לרה"י או איפכא, בין כשהאדם יוצא עם החפץ, ובין כשהאדם עומד במקומו והוא מושיט את החפץ או זורקו. וחכמים אסרו לעשות כך גם מכרמלית לרה"י או לרה"ר או מהם לכרמלית, כד' שלא יבוא להתיר גם מרה"י לרה"ר.

הוצאה דרך מקום פטור - מותר להעביר או להושיט או לזרוק ממקום פטור לרה"י או לרה"ר, או מרה"י ורה"ר למקום פטור, אבל המעביר מרה"י לרה"י או איפכא דרך מקום פטור חייב, ואם עמד במקום פטור ואח"כ המשיך לרשות השניה פטור, אמנם מדרבנן אסור לעשות כן שמוא יבוא להוציא ישירות מרה"י לרה"ר, וכן אסור מדרבנן להוציא מרה"י למקום פטור דרך רה"ר אף אם יזהר שלא יעמוד ברה"ר, וכן אסור לעמוד במקום פטור ולקחת חפץ מקרקע רה"ר או מיד מי שעומד ברה"ר, ולתתו על קרקע רה"י או ביד מי שעומד שם, וכן הדין במקרה הפוך, אמנם העושה כך אינו חייב חטאת.

נחלקו הראשונים אם מותר **להעביר מרה"י לכרמלית דרך מקום פטור**, היכא שהאדם עומד במקום פטור ומעביר מיד אדם אחד לאדם אחר, לדעת המתירים מותר אפי' אם החפץ לא נח במקום פטור (וממה שהעתיק הראב"א בשם ר"ח משמע שצריך שינוח מעט אבל בלא נח כלל חייב), ולדעת האוסרים אסור אפי' אם נח במקום פטור. וכן נחלקו אם מותר **ליטול מרה"י ולהניח במקום פטור ולהעביר לכרמלית**, או איפכא, אבל בלא הנחה אסור אפי' לדעת המתירים. ולמש"כ הרמ"א בס"ס שמה"ש שמקום פטור הסמוך לכרמלית דינו ככרמלית, צ"ל דאיידי הכא שהמקום פטור הוא למעלה מיי"ט ואינו רחב ד"ט, שבוה לכו"ע אין דינו ככרמלית, דאין כרמלית למעלה מיי"ט.

מעביר ד' אמות - מדאורייתא אסור להעביר ד"א ברה"ר כשעשה עקירה והנחה, ומדרבנן אסור גם עקירה לבד או הנחה לבד, ובכרמלית אסור מדרבנן להעביר ד"א. וים ובקעה אף שהם ב' סוגי כרמלית, מותר לטלטל מזו לזו בתוך ד"א.

טלטול והוצאה בקרפף - קרפף (מקום מוקף מחיצות ואין לו קרוי) שהוא יותר מבית סאתים (שבעים אמה וד"ט על שבעים אמה וד"ט בריבוע), שלא הוקף לדירה אלא לזריעה וכדו', מן התורה הוי רה"י כיון שיש לו מחיצות (והזורק מרה"ר לתוכו חייב), וחכמים אסרו לטלטל בו ד"א, דאתי למיחלף ברה"ר. דעת התוס' שאין שיעור לגודל הקרפף, אמנם במחיצה שאינה עשויה בידי אדם, אם יש שם דרך לרבים אתו רבים ומבטלי מחיצתא. והריטב"א כתב בשם הרמב"ן שרק אם העומדים באמצע רואים את המחיצות דינו כרה"י מדאורייתא. אכן ברמב"ן עצמו נראה לכא' שרק במחיצות העומדות מאליהם כחרים ובקעות בעינן שבאמצע יראו את המחיצות (אפי' היכא שאין שם דרך לרבים, ודלא כתוס'), אבל במחיצות שנעשו בידי אדם אין הגבלה לגודל הקרפף.

מיקום אגוד בכבוד זרירים

אגודת אושר בכבוד
חושבים עתיד כהלכה

בעידודם ובכרכתם של מרתן ורבנן גדולי ישראל שליט"א

לקבלת שטר זכרון דברים המהודר ללא חשש ריבית:

info@osher-b.org

להצטרפות: 073-3678617 | office@osher-b.org

מותר **להוציא מקרפף לכרמלית** **אחרת** כגון בקעה, (וכן מוכח מתוס' שמותר להוציא ממקום שיש בו ג' מחיצות לכרמלית, וכ"כ הבית מאיר), וחכמים לא גזרו בזה כדי שלא יסברו שהקרפף הוא רה"י יבואו לטלטל בכולו ועי"ז יבואו לטלטל גם ברה"ר.

טלטול באיסקופה (רמ"א)

איסקופת (מפתן) הפתח, אם יש בה מקום ד' על ד' מחיצות דינה כרה"י, ואם לאו וגם אינה גבוהה י"ט דינה ככרמלית או כמקום פטור, ואם אינה גבוהה ג"ט (וכן מקום מקורה ללא מחיצות לפני הבית) דינה כדין הרשות שלפניה, וג"מ לענין טלטול מפתח וכדומה ממנה לרה"י או לרה"ר, וכדלהלן.

כתב הרמ"א שכיון שמותר לטלטל מקרפף לכרמלית וכן"ל, מותר לקחת מפתח מכרמלית שלפני הגינה, ולפתוח איתו את הגינה שהיא קרפף ולהכניס את הדלת עם המפתח לפנים, ובלבד שלא יהיה בפתח הגינה איסקופה (מפתן) שהיא גבוהה י"ט ורחבה ד"ט, או שיש לה ב' מחיצות מן הצדדים שהם רחבות ד"ט ומשקוף רחב ד' אפילו בלי איסקופה כלל, ולהגיר"א והתו"ש די במחיצה אחת, כי גם הדלת נחשבת למחיצה, שאז האיסקופה או תוך המחיצות זה רה"י, ואסור לטלטל מכרמלית לרה"י או איפכא.

אמנם אף כשיש ב' מחיצות ומשקוף רחבים ד', אין להעביר מאיסקופה כזו לרה"י או איפכא, שמוא יבוא לעשות כך כשלא יהיו רחבים ד' שאז אינו רה"י כדלקמן. וכן אף אם אין המחיצות הנ"ל רחבות ד"ט, אין להוציא משם לרה"ר או איפכא, שמוא יבוא לעשות כך כשיהיו רחבים ד' שאז הוא רה"י.

איסקופה שאינה גבוהה ג' ואין לה ב' מחיצות ומשקוף רחבים ד"ט, דינה כדין הרשות שלפניה, אם רה"ר רה"ר ואם כרמלית כרמלית, והגיר"א כתב שאינה נעשית רה"ר כיון שיש שם מחיצות. ואם היא גבוהה ג', ואין המחיצות רחבות ד"ט, אף שמקום כזה דינו כמקום פטור, מ"מ כיון שכל הרשויות שלנו הם כרמלית לדעת כמה פוסקים, והאיסקופה סמוכה לכרמלית, דין האיסקופה ככרמלית. ואין חילוק בכל זה בין בית פתוח לבית נעול, ובכל גוונא אסור להכניס מהאיסקופה ולפנים.

ולפי זה במקומות שאין עירוב יש להזהר שאם עכו"ם מביא מפתח לפתח בית הכנסת לצד הרחוב, ואין שם חדר לפני הפתח, שלא לקחת את המפתח מהנכרי אלא מתחת המשקוף, ויפתח את המנעול, ולא יתח את הדלת עד שיסיר את המפתח ויתנהו לעכו"ם או שיניחו שם, (וראו שיעשו חדר לפני הפתח, כי קשה לצמצם שהנכרי והישראל יעמדו שניהם תחת המשקוף).

ובית הפתוח לכרמלית יש להזהר שלא לטלטל מתוכו אלא רק עד המקום שהדלת נסגרת שם, דשמוא אין חלק החיצון של האיסקופה מחוץ לדלת ד"ט והוי כרמלית, ואסור לטלטל מורה"י לכרמלית.

מקום מקורה שלפני הבית ואין לה מחיצות מן הצדדים והוא רחב הרבה, דינו כמו הרשות שלפניו, ואסור להעביר משם לרה"י או להיפך. ולענין להוציא לחוץ, אם היה בצידו כרמלית מותר, ולרה"ר אסור, דכיון שהוא מקורה דינה ככרמלית. אמנם אם יש עמודים בסוף התקרה, יכול להעמיד כנגדם ב' עמודים לצד הבית, ונמצא שיש צורת הפתח מכל ג' הצדדים הפתוחים. ואם יש שורת בתים זה ליד זה ואין בין בית לבית ג"ט, יכול לעשות תיקון זה בשני בתים בשני הצדדים בקצה, ואז מותר להוציא מהבתים למקום המקורה, אם עשו עירובי חצרות, אבל להכניס מורה"ר לתחת התקרה אסור בכל גוונא אפי' אם לא עשה את התיקון הנ"ל, אם הבליטה רחבה ד"ט, דאסור להכניס מרה"ר לכרמלית. וכתב הגיר"א שאם התקרה משופעת, אפי' אם יש מחיצות מן הצדדים אסור להכניס משם לרה"י, דבמשופע אין אומרים פי תקרה יורד וסותם, והוי כרמלית.

טלטול בפתח המבוי - כתב המ"א שמבוי שיש בו קורה מותר להשתמש תחת הקורה, וגם במקום שבין הקורה לדלת מותר להשתמש שם אם יש שם ד"ט, וכל זה כשהפתח נעול, אבל אם הוא פתוח מותר אף בפחות מד"ט. וצ"ע בדבריו, דאי איירי שהמבוי פתוח לרה"ר לעולם הפתח דינו כשאר המבוי, ואם הוא פתוח לכרמלית, א"כ כשהדלת פתוחה אסור לטלטל שם לדעת השו"ע לקמן שס"ה, וצ"ע.

סימן שמ"ז

מה נחשב עקירה והנחה

מדאורייתא אין חיוב על הוצאה מרשות לרשות אא"כ עשה עקירה ברשות אחת והנחה ברשות אחרת, אמנם מדרבנן אסור גם בעקירה לבד או בהנחה לבד, וכדלהלן.

העומד ברה"ר ופושט ידו שיש בה חפץ ומכניסה לרה"י, נחשב שעשה עקירה לבד, (דחפץ הנמצא בבגדיו או בידו הוי כמונח, כיון שהנחת הגוף כהנחת החפץ, והבגדים בטלים לגופו ואם ידו באותה רשות של גופו, הנחה בידו נחשבת הנחה, ולכן העוקר מיד חבירו או מבגדיו הוי עקירה והמניח ביד חבירו או בבגדיו הוי הנחה), ופטור אבל אסור מדרבנן. ואם חבירו העומד ברה"י נטל את החפץ מידו אחר שהכניסה, שניהם פטורים, אבל אסור מדרבנן, שמוא יבוא כל אחד לעשות מלאכה שלימה. ואם הוא הניח את החפץ ביד חבירו העומד ברה"י, הוא חייב מפני שעשה עקירה והנחה (ואע"פ שגם עקירה וגם הנחה צריכים להיות במקום שהוא ד"ט על ד"ט, ידו של אדם חשובה כמקום ד"ט על ד"ט), ולחבירו אסור מדאורייתא משום לפני עוור, ואם חבירו היה יכול לעשות את המלאכה לבדו, אין בזה לפני עוור אבל אסור מדרבנן משום מסייע, ואם יכול למונעו מהמלאכה מחויב מן התורה לעשות כן כדי להפרישו מן האיסור. וכן העומד ברה"ר נוטל מיד חבירו העומד ברה"י והוציא לחוץ חייב אע"פ שלא הניח בארץ, וחבירו פטור, אבל אסור משום לפני עוור או משום מסייע, (ואפי' אם העומד בחוץ הוא נכרי אסור, מפני שהוא כנותנו לו ע"מ להוציא). וכן הדין בכל זה כשהוא עומד ברה"י וחבירו ברה"ר.

המוציא לרה"ר ומניח ביד חבירו למעלה מי"ט פטור משום דהוי מקום פטור, ויש חולקים. (מ"ב סק"ח).

המוציא ידו לחוץ וחפץ בידו והיד למטה מג', הוי כאילו הניחה בארץ וחייב לדעת הרמב"ם והמאור, וי"א שכיון שגופו ברה"י, ידו בתר גופו גריר ולא חשיב הנחה. (בה"ל ד"ה לחוץ).

דין זורק - הזורק חפץ, וחבירו עקר ממקומו אחרי הזריקה וקיבלו, שניהם פטורים, שאין ההנחה מכח הראשון, והשני לא עשה עקירה, ואם הוא עצמו רץ וקיבלו יש ספק אם חייב, או דבעינן שינוח במקום שהיה אמור לנוח בשעת עקירה. הזורק מורה"ר לרה"ר ורה"י באמצע, או מרה"י לרה"י ורה"ר באמצע, פטור, ואם החפץ הלך ב' אמות בכל רה"ר חייב. (שם).

דין מושיט - המושיט מרה"י לרה"י דרך רה"ר, אם שני רה"י הם באותה דיוטא (באותו צד של רה"ר), חייב אפי' למעלה מי"ט, ובשתי דיוטות פטור אפי' למטה מי"ט. (שם).

עקירה מע"ג מים - הנוטל מים מגומא והוציאם לחוץ חייב, מפני שכל המים נחשבים מונחים, אבל הנוטל פירות או שמן מע"ג מים פטור, מפני שהם לא נחשבים כמונחים. (סק"ח).

איסור לפני עוור ומסייע - אסור מדאורייתא לתת לחבירו דבר שיבוא עי"ז לידי איסור משום לפני עוור, כמו הכא שנותן לו והוא מוציא מרשות לרשות, ואם חבירו יכול לעשות זאת בלעדיו עובר משום מסייע, וגם למומר לעבודת כוכבים אסור להושיט דבר איסור, ולכן אסור להשאיל כלי לאדם החשוד לעשות עם הכלי מלאכה בשבת, אא"כ מלאכת ההתר בכלי זה היא דבר מצוי, או שיש בזה מפני דרכי שלום. וכתב המ"א שבנכרי יש איסור לפני עוור בדבר האסור לנכרי, אבל אם יכול לעבור את האיסור בלעדיו אין איסור מסייע, ומהגר"א משמע שגם בנכרי יש איסור מסייע, וכ"כ הפתחי תשובה וכן מצדד הברכי יוסף. דרך ארץ לומר לאדם שעוסק במלאכתו תצלה מלאכתך, ואפי' לעכו"ם, אבל מי שעוסק במלאכת איסור, אסור לומר לו כך. (מ"ב סק"ז).

סימן שמ"ח

דין המוציא ידו עם פירות לרה"ר בשבת

המוציא ידו עם פירות מרה"י לרה"י, המוציא עבר על איסור דרבנן של עקירה ללא הנחה, ויש לו איסור דאורייתא להניח את הפירות ברה"ר. ולהלן יבואר האם מותר להחזיר את היד עם הפירות לאותה חצר או לחצר אחרת בשוגג ובמזיד, ומה הדין בכרמלית או למעלה מי"ט.

החזרת היד עם הפירות לאותה חצר - העומד ברה"י והוציא ידו מלאה פירות לרה"ר, למטה מי"ט, בשוגג מותר להחזירה לאותה החצר, ואם הוציא ידו במזיד קנסוהו רבנן שאסור להחזירה, ולדעה זו לכאור אם הוציא ידו מבעוד יום לא קנסו, כיון שלא עשה איסור, וכ"כ המאירי, אמנם הר"ן והרשב"א כתבו בדעת רש"י שגם בהוציא מבעו"י קנסו, וכן משמע קצת מהגר"א. וי"א שדווקא בהוציאה מבעוד יום אסור, דקנסוהו על שהשהה ידו ברה"ר במזיד, אבל אם הוציאה משחשכה מותר להחזירה לאותה חצר, שמוא ישכח וישליכם מיזו ויבוא לידי מלאכה שיש בה חיוב חטאת בשוגג, והא"ר מצדד להקל כדעה זו שכן דעת הרבה ראשונים, ואם הוא סמוך לחשיכה במוצאי שבת והוציאה במזיד, אסור להחזירה.

החזרת היד לחצר אחרת - המוציא ידו מלאה פירות לרה"ר אסור להושיטה או לזרוק לחצר אחרת אפי' אם היא חצר שלו או שעירבו יחד, אף אם נתכוון להוציאה לרה"ר, דמ"מ נתקיימה מחשבתו במה שפינה הרה"י, ויש מתירים להוציאה לחצר אחרת היכא שכונתו היתה להוציאה לרה"ר, שהרי לא נתקיימה מחשבתו לגמרי, וכל זה כשהחצר השניה בדיוטא אחרת, אבל באותה דיוטא והרה"ר נמשכת גם בין החצרות, אסור מדאורייתא להושיט מזו לזו אפי' למעלה מי"ט.

ואם הוציא ידו לכרמלית, לדעת השו"ע בין בשוגג בין במזיד מותר להחזירה לאותה חצר, דכיון שאפילו יניח שם הוי איסור דרבנן הוי כעין גזירה לגזירה, אבל לחצר אחרת אסור, והגר"א אוסר בכרמלית כמו ברה"ר.

ואם הוציא ידו לרה"ר למעלה מי"ט מותר להחזירה אפי' אם הוציאה במזיד, דהוי מקום פטור. (מ"ב סק"א). וכתב הביאור הלכה (ד"ה בתוך) שדעת התוס' שאפי' לכתחילה מותר להוציא ללמעלה מי"ט, אבל הרשב"א דחה דבריהם וכתב שלכתחילה אסור, וכ"כ בשם רבו לאסור, וכ"כ המאירי, וכן מצדד הפמ"ג.

מה נחשב עקירה - המפנה חפצים מזווית לזווית ונמלך והוציאן פטור אבל אסור, דחשיב הנחה בלא עקירה כיון שלא היתה כוונתו לכך בשעת עקירה. והמגביה קצה אחד של קנה והקצה השני מונח בארץ וחוזר והגביה את הקצה השני אפילו כל היום פטור, דלא חשיב עקירה. ואם משך חפץ מתחילת ד' לסוף ד' חייב. (מ"ב סק"י).

סימן שמ"ט

דין ד' אמות ברה"ר

מותר לטלטל חפץ ברה"ר בתוך ד' אמות. ובסימן זה יבואר א' אם הכונה לאמות מצומצמות או מרווחות. ב' האם הכונה לד' אמות ואלכסונם. ג' האם מותר להעביר חפץ יותר מד' אמות אם המוליכו עוצר באמצע, או מעבירו לאדם אחר. ד' בני אדם שרק חלק מהד' אמות שלהם משתופות, האם מותר להם לאכול יחד במקום המשותף.

כל אדם יש לו ד"א ברה"ר שיכול לטלטל בהם, וימדוד את האמות בצמצום (אף שביוצא חוץ לתחום מודדים ד"א מרווחות), ומודדים לפי האמה של אותו אדם שרוצה לטלטל, אולם אם גופו בינוני וזורעו קטנה, נותנים לו ד"א בינוניות שכל אחת ו' טפחים, ומשמע שאם גם גופו קטן מודדים באמות שלו אף שפחותים משאר בני אדם, וכ"כ הגר"י.

ד"א שאמרו הם ואלכסונם, והיינו ה' אמות וג' חומשי אמה, אף שהוא מטלטל בריבוע העולם ולא באלכסון. וי"א שמד' אמות עד ה' אמות וג' חומשי אמה פטור אבל אסור, וכן הסכימו האחרונים, וכל זה אם בא לטלטל בכיוון שברר לו שם ד"א, או שלא ברר לו ד"א, אבל אם ברר לו ד"א יכול לטלטל גם באלכסונם לכו"ע. וכתב הרמב"ם שד"א בשוה מותר לכתחילה, וצ"ע. המעביר חפץ ד"א ברה"ר הם ואלכסונם, אינו חייב עד שיהיה כל החפץ מחוץ לשיעור זה.

אסור להוליך חפץ פחות פחות מד"א ולעמוד לפוש בכל פעם או שעמד מחמת סיבה אחרת שמנעה אותו מללכת, (אבל אם עמד לתקן המשאוי חיובא נמי איכא), דחוששים שמוא יבוא להוליך ד"א בבת אחת ולאו אדעתיה, ואפי' בבין השמשות ואפי' בכרמלית אסור, (וכן זה עוקר וזה מניח אסור בבין השמשות), ואם זה גם כרמלית וגם בין השמשות, דעת הט"ז והא"ר להקל בזה, אך למבואר בסי' שמ"ב שלא התירו שבות בבין השמשות כי אם לצורך מצוה או במקום הדחק, אפשר דהכא נמי אין להקל אלא בכגון זה.

העברת חפץ מאדם לאדם - מותר לאדם לעקור חפץ מרה"ר וליתנו לחבירו הנמצא בתוך ד"א שלו, וחבירו יתן לחבירו וכו', אף שהחפץ הולך כמה מילין ברה"ר, ובלבד שלא יצא החפץ חוץ לתחום אלפים אמה ממקום שבעליו קנו שם שביטה, ובחפצי הפקר אין הגבלה בזה, אך צריך שאף אדם לא יתכוון לזכות בהם בהגבהתם. ומשמע מהשו"ע שדווקא ע"י הרבה בני אדם מותר, ובפמ"ג משמע שגם בשני בני אדם מותר, וכתב הבה"ל שאינו יודע מנין לפמ"ג להתיר בזה, דאפשר שזה בכלל האיסור שאותו אדם יוליך פחות פחות מד"א. ויש אוסרים שיצא החפץ חוץ לד"א ראשונות, ואף במקום שהתירו לטלטל פחות פחות מד"א כגון מי שהחשיך בדרך, אסור ע"י כמה אנשים משום זילותא דשבת. והשו"ע בסימן ש"א סתם להקל, ובדבר הרשות טוב לחוש לדעת האוסרים. וכל זה ברה"ר או בכרמלית, אבל אסור להוציא מרה"י לכרמלית, ולכן אין להוליך ס"ת לבית הכנסת דרך הרחוב שהוא עכ"פ כרמלית, ע"י העברה מאדם לאדם בפחות מד"א, מפני שאסור להוציאו מהבית לרחוב, והאבן עזר כתב

להתיר היכא שהמושיט עושה עקירה, והמקבל שנמצא בחוץ נוטל מידו, אבל בבית מאיר אסור גם באופן זה. ודעת הט"ז שגם ע"י נכרי אסור להוציא מהבית, ואף דהוי שבות דשבות במקום מצוה, זה מותר רק בחצר שלא עירבו, אבל בכרמלית אסור, דאתי לאחלופי ברה"ר, אבל לא"ר שמתיר בשם כמה פוסקים אף בכרמלית, מותר גם בזה.

שניים שמקצת אמותיו של זה בתוך אמותיו של זה, והיינו שהמאכלים שלהם מרוחקים שש אמות, מותר להם להביא את האוכל לב' האמות האמצעיות שהם בתוך ד"א של שניהם ולאכול שם, ובלבד שלא יוציא כל אחד מתוך שלו לתוך של חבירו. ואם היו שלשה והאמצעי מובלע ביניהם, כגון שיש בין החיצוניים ח' אמות, האמצעי מותר לאכול עם כל אחד מהחיצוניים בד"א האמצעיות אם ברר לעצמו ב' אמות לכל צד, אבל השניים החיצוניים אסורים זה עם זה.

עיקרי הדינים

הוצאה מרשות לרשות - אסור להוציא חפץ מרשות לרשות (רה"ו ורה"ר) עי"י יציאה עם החפץ או הוצאתו עי"י הושתה או זריקה, ומדרבנן אסור גם ברה"י או רה"ר לכרמלית או מכרמלית, ולמקום פטור או ממקום פטור מותר, אבל אסור (מדרבנן) לעמוד במקום פטור ולהעביר חפץ מרשות לרשות, והמעביר חפץ מרשות לרשות דרך מקום פטור חייב, ואם עמד פטור אבל אסור, ואם אחת מהרשויות זה כרמלית נחלקו הפוסקים אם מותר או לא. (סימן שמ"ו).

העברת ד' אמות ברה"ר או בכרמלית-

אסור מדאורייתא להעביר ד' אמות ברה"ר ע"י עקירה והנחה, ואם עשה רק עקירה או רק הנחה אסור מדרבנן, וכן בכרמלית האיסור מדרבנן, אמנם מותר להעביר בין ב' כרמליות בתוך ד' אמות, וכן מקרפף לכרמלית אחרת. וקרפף המוקף מחיצות הזורק לתוכו חייב, ואם הוא יותר מבית סאתים ולא הוקף לדירה אסור מדרבנן לטלטל בתוכו יותר מד' אמות. (סימן שמ"ו).

מדאורייתא אין חיוב על הוצאה מרשות לרשות אא"כ עשה עקירה ברשות אחת והנחה ברשות אחרת, אמנם מדרבנן אסור גם בעקירה לבד או בהנחה לבד, ואם החפץ בידו ואדם אחר נטלו ועשה עקירה והנחה הוא פטור וחבירו חייב, אבל אסור משום לפני עור, ואם חבירו יכול בלעדיו אסור מדרבנן משום מסייע, וחפץ הנמצא ביד אדם או בבגדיו נחשב כמנוח. (סימן שמ"ז).

מותר לטלטל חפץ ברה"ר בתוך ד' אמות, והיינו אמות מצומצמות, הם ואלכסונם, וי"א שבאלכסון פטור אבל אסור (אא"כ בירר לו ד"א שאז מותר באלכסונם לכיו"ט), ומותר להעביר חפץ מאדם לאדם כשכל אחד מוליכו פחות מד"א (ובלבד שהחפץ לא יצא מתחומו של הבעלים, ואם החפץ הפקר ולא זכו בו מותר), ויש אוסרים ע"י כמה בני אדם, וטוב לחוש לדעת האוסרים, והוצאה מרה"י לכרמלית ודאי אסורה, וכן העברה ע"י אותו אדם כל פעם פחות מד"א (ועומד לפוש) אסורה. מותר לאכול יחד כמה בני אדם בשטח שמותר כולוֹם לטלטל בו, ואין חוששים שאחד מהם יוציא מתוך שלו לתוך של חבירו. (סימן שמ"ט).

איסקופת (מפתח) **הפתח**, אם יש בה מקום ד' על ד' ומוחיצות (ב' מוחיצות מן הצדדים שהם רחבים ד"ט, וכן המשקוף מלמעלה רחב ד"ט) דינה כרה"י, ואם לא וגם אינה גבוהה י"ט דינה ככרמלית או כמקום פטור, ואם אינה גבוהה ג"ט (וכן מקום מקורה ללא מחיצות לפני הבית) דינה כדף הרשות שלפניה, ונ"מ לענין טלטול מפתח וכדומה ממנה לרה"י או לרה"ר או לכרמלית, אמנם גם כשאין לה מוחיצות רחבות ד"ט אסור מדרבנן להוציא ממנה לרה"ר. (סימן שמ"ו).

המוציא ידו עם פירות מרה"י לרה"ר, המוציא עבר על איסור דרבנן של עקירה ללא הנחה, ויש לו איסור דאורייתא להניח את הפירות ברה"ר, ואם הוציאה בשוגג מותר להחזירה, אבל במזיד אסור להחזירה, וי"א שאם הוציאה בשבת מותר אף במזיד, ואם הוציאה למעלה מיי"ט מותר אף במזיד, ואם הוציאה לכרמלית השו"ע מתיר אף כשהוציא במזיד, והגר"א אסר. (סימן שמ"ח).

סימן ש"נ

עמידה ברשות אחת וטלטול ברשות אחרת - מותר לעמוד ברה"י ולהוציא ידו לרה"ר ולטלטל חפצים עד ד"א, ואין חוששים שיביאם אליו, והיינו בחפצים שאינם נצרכים לו ואפי"הם כלים נאים, ואם העביר ד"א חייב, ואפי' הגביהו למעלה מיי"ט חייב כיון שלבסוף הניחו על הארץ, ואפי' בכרמלית אסור להעביר ד"א, וכן מותר לעמוד ברה"ר ולהכניס ידו לרה"י ולטלטל שם, (וכגון להעביר מפתח ברה"י כדי לפתוח את הדלת). אבל לא יעמוד ברה"י וישתה ברה"ר או איפכא, דחיישינן שכוין שהוא צריך את המים יביאם אליו, ואף שהמים נתונים בכלים שאינם נאים אסור, וכן אסור בכל אוכל או מלבוש, כיון שהם נצרכים לו במקומו, ורק אם מכניס ראשו ורובו למקום שהוא שותה מותר. ויש מתירים במים הנמצאים בכלים שאינם נאים, ובשאר טלטולים שאינם שתיה וכדו' מותר להי"א אף בכלים נאים, והעיקר כהאוסרים. אמנם מותר לעמוד ברה"י או ברה"ר ולשתות בכרמלית, או איפכא.

לא יעמוד אדם ברה"ר וירוק או ישתין לרה"ר, או איפכא, דעקירתם מגופו חשיב עקירה, ואפי' אם ראשו או אמתו ברשות השניה אסור, דאין העקירה מהם אלא מהגוף. וכן אם השתין ברשות שהם שם והמים מתגלגלים לרשות השניה, אסור. ואם זרקם לפי הכבשן כדי שישירו שם או בפי הכלב כדי שיאכלם חייב, דכיון שהוא מעונין שיפול דווקא במקום זה, מחשבתו משויא ליה למקום ד' על ד', אבל אם זרק על מקלות וכדו', אינו נחשב למקום ד' על ד'. וכתב השו"ע דה"ה

שאין לעשות כנ"ל מרה"י או רה"ר לכרמלית או איפכא, ומשמע שאף הוציא פיו או אמתו לחוץ אסור, אמנם בביאור הגר"א מתיר באופן זה. ובמתגלגל לרשות השניה מותר בכרמלית, דלא גזרו כוחו בכרמלית.

רוק שנתהפך בפיו ומוכן לצאת, או כיחו (ליחה היוצאת מגוף אדם שאינו בריא) אע"פ שלא נתהפכה בפיו, אסור ללכת עמה ד"א ברה"ר או להוציאה מרשות לרשות, דכיון שעומד להוציאם חשיב משאוי. ובכרמלית יש להקל בזה, אך דווקא בודאי כרמלית כגון בקעה וקרפף, אבל ברה"ר שלנו שי"א שזה רה"ר דאורייתא, אין להקל בזה.

סימן שנ"א

מזחילה (צנור ארוך המונח לאורך הגג) שיש בה מים, והיא נמצאת בתוך ג"ט לגג, בין למעלה מיי"ט בין למטה מיי"ט, אסור לחבר ידו או פיו או כלי למזחילה ולקבל ממנה את המים (דאמרינן לבוד והוא כאילו מוציא מן הגג), ואפי' אינה רחבה ד', וכ"ש שאסור לקחת מים מהכותל, דהוי כמוציא מרה"י לרה"ר. אבל אם אינו מקבל ישירות מהמזחילה אלא מהאוויר, אפי' אם ידו בתוך ג' למזחילה מותר לקבל את המים, והט"ז מביא דעת רבינו יהונתן לאסור בזה, והמייקל כהשו"ע לא הפסיד. ואם המזחילה בולטת ג"ט מהגג, וכן צינור הבולט ג"ט מהגג, מותר לחבר את ידו ולקבל מהם את המים, אא"כ יש בהם ד"ט על ד"ט, או שהם למעלה מיי"ט.

סימן שנ"ב

ספר שנתגלגל ראשו האחד מידו

ספר מכתבי הקודש העשוי בגלילה שהיה ביד האדם ונתגלגל ראש אחד של הספר מידו, **אם הוא נמצא באיסקופה** שהיא רה"י (גבוהה י"ט ורחבה ד"ט), ורבים דורסים שם, והספר התגלגל לרה"ר ונח על הארץ (דאם מסולק מן הארץ אפילו מעט אין לגזור אטו נפילה), מותר לגלול את הספר בחזרה, כדי שלא יהיה בזיון לכתבי הקודש, אבל בשאר דברים אסור, (שאף שכיון שלא נחו ברה"ר אין כאן עקירה, מ"מ חוששים שיבוא להתיר גם נפפל לגמרי), ואפי' בנתגלגל לכרמלית אסור בשאר ספרים, וכמה אחרונים מקילים בכרמלית, ויש מקילים אף באיסקופה שהיא כרמלית והיא אצל רה"י ולפניה רה"ר, אולם ברה"ר שלנו אין להקל, די"א שדינו כרה"ר דאורייתא. ובאיסקופה שאינה נדרסת אין להקל בכל זה, אמנם יש הרבה ראשונים שמעמידים את ההתר לא באיסקופה נדרסת אלא באיסקופה כרמלית, ומותר לגלול רק אם לא נתגלגל למרחק ד"א, ואיירי דווקא באיסקופה ארוכה שאין לחוש שיכניס מרה"ר לרה"י, והרמב"ם לא הזכיר שצריך שתהא האיסקופה ארוכה, וי"מ שלרמב"ם מדובר שאין רה"י בצד האיסקופה. ומ"מ להלכה באיסקופה הנדרסת מותר אף מחוץ לד"א.

היה קורא בו בגג שהוא רה"י, ונתגלגל ראש אחד של הספר למטה לרה"ר, אם לא נתגלגל ללמטה מיי"ט, יכול לגוללו בחזרה, אפי' אם הכותל משופע, או שהוא נח על זיז בין שהוא רחב ד"ט בין שאינו רחב ד"ט, וזה מותר אפי' בדבר שאינו כתבי הקודש, וכגון סדין, כיון שזה לא הגיע לרה"ר. ואם הגיע ללמטה מיי"ט, אם הכותל משופע ורבים מכתפים שם דהוי רה"ר, והוא נח עליו, אסור לגוללו אצלו, שמא יבוא לעשות כן כשנפל כולו, וכדי שלא יעמוד בבזיון הפוכה על הכתב, אבל אם אין רבים מכתפים על הכותל הוי כרמלית, ומותר לגוללו אצלו אם זה כתבי הקודש, ויש אוסרים גם בזה. ואם נח ע"ג זיז שאינו רחב ד', הוי מקום פטור, ומותר לגוללו אצלו. ואם הכותל אינו משופע, אפי' אם יש רק כמלוא נימוא בינו לארץ, בכתבי הקודש גוללו אצלו, (אמנם במנוח ע"ג זיז אפי' כל שהוא, מיקרי הנחה ואסור), ובשאר ספרים נחלקו הפוסקים, ובכרמלית מותר לכיו"ע. ודעת הגר"א דכל שהגיע תוך ג' טפחים סמוך לקרקע חשיב כמנוח על הארץ.

סימן שנ"ג

שני בתים משני צידי רה"ר שהם של אדם אחד או שעירבו יחד וכגון שהיה גשר שיכולים לטלטל מזה לזה בלי זריקה, אם שניהם בגובה שוה מותר לזרוק מזה לזה למעלה מיי"ט שזה מקום פטור, ולענין למטה מיי"ט עיין בס"ס שמ"ט, ואם אחד גבוה מחבירו אסור, שמא יפול ויבוא לטלטלו, אא"כ זה כלי חרס שאם יפול ישבר. ואם בין הבתים זה כרמלית, מותר אף כשהאחד גבוה מחבירו, אמנם אם לא עירבו יחד אסור בכל גוונא.

דין טלטול בזיזים

זיז (מדף הבולט מהכותל), אם הוא למעלה מיי"ט והוא מעל רה"ר, ויש בו ד"ט על ד"ט, וחלון הבית פתוח אליו, מותר להשתמש עליו והיינו לתת עליו או ליטול ממנו כלים שנשברים בפנילתם, אפי' אם הוא מעל רה"ר, וכ"ש מעל כרמלית, ואפי' אם החלון אינו סמוך ג"ט לזיז (דאז א"א להתירו מצד חורי רה"י), מ"מ חשיב מקום פטור ומותר להשתמש עליו, ויש מתירים אף כשאין חלון פתוח לו להשתמש בו מרה"ר, ואם אין הזיז רחב ד"ט מותר להשתמש עליו אע"פ שאין חלון פתוח לו, כיון שהוא מקום פטור. אבל זיז שהוא למטה מיי"ט נח לבני רה"ר להשתמש עליו ואינו חורי רה"י אלא כרמלית, ואסור להשתמש עליו בין מרה"י בין מרה"ר, אפי' אם החלון סמוך לו בתוך ג"ט.

ואם יש ב' זיזין זה למטה מזה והם של ב' אנשים, אף ששניהם למעלה מיי"ט, אם יש בעליון ד"ט על ד"ט, אסור להשתמש עליו, מפני שהם אוסרים זה על זה, (אפי' אם אין בתחתון רוחב ד"ט, והלבוש מיקל בזה, ועוד סובר הלבוש שדוקא בעליון אסור אבל מותר להשתמש בתחתון), אמנם כלים ששבתו בבין השמשות על הזיז, מותר לטלטלם מזיז לחבירו, וכן אם שני הזיזים של איש אחד או של שניים שעירבו יחד מותר לטלטל מזיז לחבירו. ואם בשניהם אין ד"ט, מותר להשתמש בשניהם ובכל הכותל עד י"ט התחתונים, ואם רק בתחתון יש ד"ט, ובעליון יש ד"ט רק בצירוף החלון, מותר להשתמש בעליון רק כנגד חלונו מדין חורי החלון, שהוא כזיזת החלון והרחבתו, אבל לא בשאר הזיז, ולא בזיז התחתון, (וללבוש מותר בתחתון), ואם אין בו ד"ט אף בצירוף החלון, מותר להשתמש בכל הכותל.

וכל ההתר הנ"ל אינו אלא **בכלים שאם יפלו ישברו**, אבל שאר כלים אסור להשתמש על הזיז שמא יפלו ויבוא לטלטלם, ואין חילוק בין רחב ד"ט לאינו רחב ד"ט, ודווקא זיז וכדו' שבשבתא אינם רחבים, דבזה אסור אפי' ברחבים, אבל דבר שהוא רחב כגג שהמשתמש עומד עליו עם הכלי מותר להשתמש שם בכל הכלים אפי' אם גג זה רחב רק ד"ט.

זיז שנמצא מעל כרמלית ואין שם עוד זיז אם הוא גבוה י"ט מותר להשתמש עליו מהחלון, בין ברחב ד"ט בין באינו רחב ד"ט, ואפי' בכלים שאינם משתברים, אבל למטה מיי"ט אסור.

סימן שנ"ד

שימוש בבור ואשפה שברה"ר

מלוי מים מבור לרה"י - בור הנמצא ברה"ר, ועומקו י"ט, בין יש לו חוליה בין אין לו חוליה, אם הבור נמצא בתוך ד"ט לרה"י, מותר למלא מהבור לרה"י דרך אותם פחות מד"ט, בין אם האדם נמצא בבית ובין אם הוא נמצא בתוך אותם פחות מד"ט, משום שאותו מקום נחשב מקום פטור כיון דלא דרסי ביה רבים. אבל אם הבור רחוק ד"ט מרה"י, שאז המקום שבינו לרה"י הוא רה"ר, אסור למלא מים מהבור דרך אויר רה"ר, אפי' אם הוא בחלון ואפי' אם אגודו בידו, אא"כ החוליה גבוהה י"ט, והחלון גם הוא למעלה מיי"ט, שאז מותר להעביר את המים לחלון מעל י"ט, לפי שהוא מעביר מרה"י לרה"י דרך מקום פטור. ואם מחמת החוליה אין ד"ט בין הבור לרה"י, מותר רק אם החוליה גבוהה ג"ט. וכתב המ"א שאם הבור והחלון בדיוטא אחת, אסור להוריד את הדלי מהחלון לבור דרך רה"ר אפי' למעלה מיי"ט, משום מושיט, וצ"ע דהושתה היא עי"י שניים, ואולי גם באחד איכא איסורא, ורק בשתי דיוטות מותר לכתחילה.

מלוי מים מבור לרה"ר או לכרמלית - אין למלא מים מבור לרה"ר אם הבור עמוק י"ט ורחב ד"ט, ואף שאין לחייב על הדלי היכא שלא הוציא את החבל מתחת ידו, מ"מ במים הוא עושה עקירה והנחה, וגם אם סביב הבור זה כרמלית יש להזהר בזה דאסור מדרבנן. וגם אם המים נמצאים כבר מערב שבת בתוך הדלי והם תלויים בבאר או מעליו, אסור מדרבנן להוציאם ולהניחם מחוץ לבאר כיון שמדרבנן גם הנחה לבד אסורה, ואפי' לאוחזו באויר שסביב הבאר מסתפק הפמ"ג אם מותר.

זריקת דבר לאשפה - אשפה העומדת ברה"ר, והיא עצמה גבוהה י"ט ורחבה ד"ט שזה רה"י, אם היא של רבים מותר לזרוק לשם זבל מרה"י, אף ללא עירוב (כיון שאין בה דיורים), ואפי' אם היא רחוקה ד"ט מרה"י מותר לזרוק דרך חלון שהוא למעלה מיי"ט שאז זה מרה"י לרה"י דרך מקום פטור, ואם האשפה אינה רחבה ד"ט, מותר בין בגבוהה מיי"ט בין בנמוכה מיי"ט. ואם האשפה רחוקה מרה"י אסור לזרוק שמא זה יפול ברה"ר, ואם היא אשפה של יחיד ג"כ אסור שמא יפנו האשפה וימשיכו לזרוק כהרגלם ונמצא זורק מרה"י לרה"ר. ואם האשפה היא בכרמלית, עיין בפמ"ג.

תמצית ספרי חפץ חיים

דבר בעתו שער בית ישראל

הסיוע לאחרים לקיים מצוות זה המבחן אם האדם עובד

את ד' באמת- הנה יש חילוק גדול בין אדם העובד את הקב"ה מתוך שהוא חפץ באמת בעבודתו ובמצוותיו, לבין העובד מתוך רצון לקבל שכר בזה ובבא, ועל זה נאמר "ושבתם וראיתם בין... עובד ד' לאשר לא עבדו". והבחינה בזה היא אם אכפת לאדם שכולם יעבדו את הקב"ה או לא. וא"כ הנמנע מלסייע לאחרים מלהכשל במאכלות אסורות זה מראה שכל עבודתו היא לטובת עצמו. ובפרט שענין זה נוגע ליסודי הדת ולקדושת ישראל. ועל מה שאנו אומרים בק"ש "ואהבת" דרשו חז"ל שיאהיב אותו על הבריות, וא"כ צריך לעשות זאת "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך". וכל איש מישראל קיבל על עצמו בעת קבלת התורה לחזק בכל יכולתו את קיום התורה בכלל ישראל, ונעשו ערבים זה לזה, ולכן יכול אדם להוציא את חבירו במצוות כי אם חבירו לא יעשה מצוה יחסר גם לו, וחובתו להפריש את חבירו מאיסור כיון שאם יכל להפרישו ולא עשה כך גם הוא יענש. וא"כ הנמנע מלסייע בממון לצורך המנעות ממאכלות אסורות, בודאי יענש על כך בעונש גדול כאילו הוא עצמו חטא, אף אם הוא בעצמו מדקדק בכשרות מאכליו מאד, ואף שהתביעה לא תהיה רק עליו, מ"מ כיון שהתביעה תהיה גדולה, שהרי חשבון הנכשלים ומספר הפעמים שהם נכשלים בהם גדול מאד, ממילא גם אם יגיע לכל אחד תביעה רק על כזית חזיר וכדו' בכל שבוע יהיה רע ומר לנפשו, וכ"ש אם יש לו יכולת מיוחדת על אנשי עירו, בודאי עיקר האשמה תהיה עליו. (פ"ב).

חיוב מיוחד להחזיק את הנוודים כיון שיש ביניהם צדיקים גדולים- הנה מצוות "והחזקת בו" כוללת להחזיק כל איש מישראל, אמנם יש נ"מ גדולה אם הוא מחזיק איש פחות הערך או שהוא מחזיק תלמיד חכם. והנה ידוע שיש י' מדרגות בכלל ישראל, צדיקים חסידים תמימים ישרים וכו', וכיון שהיום כמעט רוב הדור בכלל הנוודים, א"כ יש מהם גם אנשים בדרגות גבוהות, וכמה גדולה זכות המחזיקם, ומה רב עונשו של המתרשל מלהחזיקם. ואמרו חז"ל כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא, והטעם בזה כי ישראל הם בנים של הקב"ה שבשבילים נברא העולם, ובן המלך חשוב אצלו יותר שכל שאר האנשים הנמצאים במדינתו, והמרחם עליו זכותו גדולה מאד, ויתגדל ויתנשא לעין כל לעתיד לבוא, וכדמצינו שהמיילדות זכו שיצאו מהם משה ואהרן ובית דוד בזכות שמסרו נפשם להחיות ילדי ישראל וגם לספק להם מים ומזון, ומאיך הנמנע מלסייע בשעת הצורך עונשו גדול, וכדמצינו שעמון ומואב אסורים לבוא בקהל ד' לעולם בגלל שלא קידמו את ישראל בלחם ובמים, אף שהיה לכלל ישראל מן ובאר. (פ"ג).

חיזוק שלא להמנע מלסייע מחמת ההוצאת ממון שיש בזה- יש הנמנעים מלהחזיק את הנוודים בטענה כי אינם יכולים לסייע לכולם, אמנם אין טענה זו אלא פיתוי היצר, כי אין מוטל על האדם לעשות אלא מה שבכוחו, וכל אחד זה הצלת נפש מישראל. וגם באמת לא כולם צריכים סיוע בזה, ואם רואים אנשי העיר שאינם יכולים לסייע לכולם עליהם לפנות לבקש עזרה מהעיריות הסמוכות. ואל יחשוב האדם שאין לו מספיק כסף להוצאות זה, כי אמרו חז"ל שאין אדם מעני מן הצדקה, וצדקה היא כמו זריעה, שככל שמורבה בצדקה מביא ברכה לתוך ביתו, ובאמת לפי המציאות בזמננו יש הרבה הוצאות שאינם הכרחיות על בגדים ותענוגים ודירות ומשרתים, ולא תהיה הצדקה קלה מכל אלו. ויתבונן האדם שהוא מורכב מגוף ונפש, ועליו לחלק כוחותיו עבור שניהם, ואם מוכרח לצמצם הוצאותיו צריך לצמצם בשניהם, ולא לצמצם רק בצרכי נפשו בלימוד התורה ובצדקה וחסד, ולהשאיר לגופו כל צרכיו. ובפרט כעת שיש הרבה צרות בכלל ישראל, צריך להרבות בצדקה וחסד, כדי שגם הקב"ה יעשה איתנו חסד. ומצינו שאבל עני שאין לו מה לאכול מותר לו לעשות מלאכה אחרי ג' ימים, אבל אמרו חכמים שתבוא מארה לשכניו שלא סייעוהו והוצרך לבוא לידי כך, ואם במניעת איסור דרבנן נענשים כך, כ"ש בלאוין וחייבי כריתות דאורייתא, וא"כ המשתדל בזה מציל את כל אנשי העיר מחסרון ברכה

ומארה. ומי שאין בידו לסייע בעצמו, מחויב להשתדל בזה אצל אחרים, ויש לו זכות בכל פרוטה שהוא גובה, ונקראת המצוה על שמו, וכל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו.

ואלו המתרשלים בענין זה מאד יש להתפלא עליהם, אין אינם שמים לב לצרת אחיהם המתנוודים, ואין הם רואים את מצוות התורה מופקרים והם יושבים בשקט, ובפרט שיש כאלו יראי השם שמתחננים לעזרה ואין לא ישמעו זעקתם. ויש לדעת שדבר זה גורם שגם שאר המצוות יופקרו אצל הנכשל במאכלות אסורות, בגלל שהוא מרגיש כנכרי, וגם בגלל שהאכילה מטמטמת את לבבו, וא"כ סיוע להם יציל אותם מכל זה, ואם על חיי הגוף אמרו כל המציל נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא, כ"ש בחי הנפש.

והנה מלבד שיש מצוה להחזיקם, יש גם מצוה לדבר על ליבם שכל מצבם הוא לנסיון ואשרי חלקם אם יעמדו בנסיון, ואמרו חז"ל שהמפייס את העני בדברים מתברך ב"א ברכות, ועל ידי ההתקרבות אליהם יתחזקו יותר בשמירת הדת, וגם יש לזרזם לקיים את שאר המצוות כראוי, שאף אם לפעמים הם אנוסים, בזמן שאינם אנוסים חיובם שוה לשאר האנשים, ומקיימים בזה מצות תוכחה, אכן יש להזהר להוכיחם בנחת ובדברים רכים, שדברי חכמים בנחת נשמעים, וחלילה וחלילה להתקוטט עם אלה שאינם חפצים לשמוע לדבריו, וד' יגדור פרצת ישראל וישיבנו לתורתו ועבודתו. (פ"ד).

חשיבות לימוד שחיטה- איתא בחז"ל שתלמיד חכם צריך ללמוד כתב שחיטה ומילה, וכתב רש"י שגם מי שבקי בהלכות שחיטה צריך לאמן ידו לשחוט, ובזמננו שחלק גדול מישראל מתנוודים לארצות שונות שהרבה פעמים אין שם מי שיודע שחיטה כהלכתה, וגם יש פרוצים שאין ראוי לאכול משחיטתם, ודאי ראוי מאד שמי שלומד הלכות שחיטה יאמן ידו לשחיטה, ויזכה בזה לעצמו ולאחרים. (חתימת הספר).

אחרית דבר- עלינו להתעורר לכל הדברים הנ"ל מפני שחי רבבות מישראל תלויים בזה, שאם לא נספק להם מאכלים כשרים יבואו לאכול מאכלות אסורות, וכמה מהם ישכחו ע"ז לגמרי את יהדותם, ומה נענה ליום הדין כשיתבעו אותנו למה לא עזרנו להם להשיג מאכלים כשרים, ומה נחשבת הוצאת הממון מול התועלת העצומה שבדבר (וכל אחד יתבונן כמה ממון הוא מוציא להבלים), וגם חרפה הוא לעם ד' המוסרים נפשם תמיד בעד קדושת תורתם אם לא ישימו לב לענין הקדוש הזה אשר הוא נוגע ליסודי דת ישראל שבוה נבדלנו מבין העמים, ובהעלמת עין מזה אנו מראים כאלו אין אנו חסים כלל ח"ו על קדושת ישראל וקדושת תורתנו, ואין לא נבוש ולא נכלם מאבותינו אשר מסרו נפשם ממש על כל מצוה קלה שבתורה וכל הונם ומאודם לא נחשב בעיניהם למאומה בעד קדושת תורתם ודתם, ואנחנו בגלל מעט ממון או טירחא מתרצים שיעברו חלק גדול מישראל על איסוריה המפורסמים, ומי האמין שנגיע למצב כזה שרבים נכשלים במאכלות אסורות (בתחילה מפני ההכרח ואח"כ נעשה להם הדבר כהיתר) ואין מי שעוזר להם להשיג מאכלים כשרים, ובזוהר הקדוש מפליג מאד בחומרת האוכל מאכלות אסורות, ואין לא נעזור לאחינו שלא יגיעו למצב כזה, ועל כולנו הדבר מוטל, הן מצד החיוב, והן מצד החסד והרחמים הנטועה בלב עמנו (ואשר נתחייבו בזה ע"פ התורה), והן מצד יראת העונש לעתיד (וגם עתה), והמתעורר לסייע להם מציל נפשות רבות מישראל ממאכלי איסורים חמורים ומעונשים קשים וכנ"ל ועוד ועוד, (לבד מצות צדקה ואכילת עניים רעבים וצמאים ואהבת גרים נדים מרי נפש ועוד כמה וכמה מ"ע מפורשות שיש בזה), וכמה גדולה זכותו, והוא מציל בזה את אנשי העיר שלא תבוא אליהם קללה אלא ברכה, וכל המסייעים ומחזיקים בענין הקדוש הזה, מחלקם יהיה חלקנו, ומגורלו יהיה גורלנו. אמן.

ספר חפץ חיים

הלכות לשון הרע ורכילות לא נתבארו במקום אחד אלא הם מפורזים במקומות שונים בש"ס ובפוסקים, והמציאות היא שרבים אינם יודעים את ההלכות בצורה ברורה, או שחושבים בטעות שבאופנים מסוימים מותר לדבר לשון הרע, וממילא רבים נכשלים בעוונות אלו.

מטרת כתיבת ספר חפץ חיים היא לסדר במקום אחד את כל ההלכות בצורה ברורה, ועל ידי ידיעת ההלכות (בתוספת ידיעת חומר עון לשון הרע, וגודל השכר לשומר פיו ולשונו, וידיעת תחבולות ועצות אין להנצל מעונן זה, כמבואר בספר שמירת הלשון), יוכל האדם להתגבר על היצר הרע ולהנעה מחטאים אלו.

הדברים המובאים באותיות קטנות הם פסקי ההלכות שיבאר מים חיים'.

גודל חומר חטא הלשון- הקב"ה הבדילנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו והכניסנו לארץ הקודש כדי שנזכה לקיים כל מצוותיו, וכל כוננתו בזה לטובתנו שנוכל לקבל השפעת טובו וחסדו בעולם הזה ובעולם הבא. והקב"ה ציווה אותנו שלא נעזוב את התורה, ובימי בית ראשון העמיד לנו נביאים להחזירנו למוטב, ובבית שני אף שחסרו ה' דברים מ"מ היינו יכולים לקיים כל המצוות ולהשלים כל חלקי הנפש, אך גברה שנאת חינום ולשון הרע ביננו, ומטעם זה נחרב הבית וגלינו מארצנו, ואנו מתפללים לקב"ה שיקרב אותנו, אך תפילתנו לא מתקבלת כי מיום שנחרב בית המקדש יש חומה של ברזל שמפסיקה בין ישראל לאביהם שבשמים, אמנם הסיבה היא לא מצד הקב"ה אלא רק מצידנו, כי הקב"ה רוצה לגאול אותנו אפילו כשעדיין לא הגיע זמן הגאולה, ק"ו היום שעברו אלף השנים שנגזרו לגלות, אלא שאין אנו מניחים לקב"ה שישרה שכניתו בתוכינו.

הסיבות לאריכות הגלות הם הרבה, אך חטא הלשון עולה על כולם מכמה טעמים: א' הוא הסיבה לגלותנו, וממילא כל זמן שלא יתוקן החטא אין ניגאל. ב' חטא המרגלים שמאז נגזר עלינו גלות, היה לשון הרע. ג' עוון זה גורם שיהיו ישראל נרדים בפרך. ד' עוון זה גורם לסילוק שכניה. ה' אין יחולו עלינו ברכותיו של הקב"ה כשאנו מורגלים בחטא שכתוב עליו ארור מפורש בתורה. ו' גודל עוון זה הוא לאין שיעור שהוא ככופר בעיקר, וגם נפרעים ממנו בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא.

הטעם שהחמירה תורה בעוון זה- א' משום שעוון זה מעורר קטרוג גדול הגורם למוות וחרב והרג של אנשים רבים במקומות רבים. ב' שע"י שהאדם פוגם את הלשון הוא מונע מכל דיבורי התורה והתפילה שלו לעלות למעלה, ומאין תבוא עזרתנו לביאת המשיח וכיוצא בזה. ג' חטא שרגילים הרבה אנשים לחטוא בזה הרבה פעמים, השפעת הקלקול למעלה מאד חמורה, אפילו בעוון קטן, כ"ש בחטא זה שהוא חמור מאד.

חשיבות ידיעת הלכות לשון הרע שלכך נתחבר ספר זה- הסיבה שאיסור זה נעשה אצל רבים הפקר הוא מחמת מחשבת ההמון שאיסור לשון הרע הוא רק כשהדבר אינו אמת, והבעלי תורה יש להם טעויות בידיעת הדינים, וכגון התר דאפי תלתא ואפי מרא, או באיסור שלילת המעלות, ובאיסור קבלת לשון הרע בלב, או משמחשיבים את המדובר לרשע שמותר לדבר עליו. ומאיך פעמים שנראה לאדם שהכל אסור וממילא א"א לפרוש, ויש שחושבים שאינו עוון אלא מידת חסידות. ועל כן נתחבר ספר זה שבו נתקבצו כל הדינים מש"ס ופוסקים למקום אחד. והכל כתוב בדקדוק רב, וכל הדינים הם מעיקר הדין ולא ממידת חסידות, ולבד מההלכות יבואר גם כמה לאוין ועשין רגיל לעבור מי שאינו נזהר מלשון הרע ורכילות, אולי ינגף היצר כשיראה גודל המכשלה בזה. גם לימוד הלכות אלו משפיע על האדם כמ"ש חז"ל אם יגעת הרבה בדבריהם הקב"ה מסיר יצא הרע ממך. וע"י ההרגל במשך הזמן יוכל האדם לפרוש מחטא זה לגמרי. ואף שיש שיבואו להקל יותר ממה שכתוב, מ"מ צדיקים ילכו בם וכו'. ואין לטעון כי מוטב שיהיו שוגגים וכו', כיון שבדבר המפורש בתורה לא אומרים כך, וחובה לדעת פרטי ההלכות ואפשר לקיימם, וגם ע"י הלימוד אף אם יחטא יצא מכלל בעלי לשון הרע, וידע בנפשו שחטא לפני ד', ויראה לפייס את חבירו או לפחות שלא לדבר עליו עוד פעם.

למה הזהירה תורה על לשון הרע יותר משאר מידות רעות- מגודל אהבת ד' לישראל הרחיקם מהמידות הרעות, ובפרט הרחיקה התורה מלשון הרע ורכילות, שאף שאין לוקים על לאו זה, הרי הוא גורם למריבה ולרעות רבות ופעמים אף לשפיכות דמים, כמו שמצינו שחטא הנחש שגרם לגילוי עריות ולמיתת לכל העולם היה ע"י לשון הרע, ועיקר ירידת ישראל למצרים היתה ע"י לשון הרע, וכן עיקר חטא המרגלים שהוא סיבת הגלות הוא לשון הרע, והריגת כל חכמי ישראל בימי שמעון בן שטח וחורבן ביתר היו ע"י רכילות, וכן עוד רעות עד אין מספר.

אלו איסורים אדם עובר בלשון הרע

בכל האופנים דלהלן עוברים בין בלשון הרע בין ברכילות, ואפילו על אמת, מלבד היכן שצויין אחרת.

איסור **לא תלך רכיל בעמך** הכונה שלא לומר לאדם מה עשה לו פלוני או אמר עליו, והיינו רכילות, ולשון הרע ג"כ בכלל לאו זה, ועובר בין בפניו בין שלא בפניו, והמקבל אינו עובר על לאו זה.

המספר או המקבל עובר על **לא תשא שמע שוא**, בין בפניו בין שלא בפניו.

המספר עובר על **השמר בנגע הצרעת** שזה אזהרה שלא לשכוח להזהר מלשון הרע שלא תבוא צרעת עי"ז, ואיסור זה הוא גם שלא בפניו, ולגבי המקבל אם הוא שותק ואינו מסייע למספר כלל, צ"ע אם עובר.

שערי תשובה שער שלישי

המדרגה השישית - מיתה בידי שמים

כרת חמור ממיתה בידי שמים שהוא וזרעו נכרת, ומיתה חמורה שאף בעלי החיים שלו מתים.

האוכל טבל. המענה אלמנה ויתום, ואם היתום צועק ממהר עונשו יותר. הגזול את העני. המוציא שם רע. המשחק עם התינוקות, מנאף, דש מובנים וזורה מבחון. ת"ח שאינו נוהג בצניעות, והטעם לפי שמרחיק אהבת הבריות מן התורה. כל שיש לו ביהמ"ד בעירו ואינו הולך לשם. החולק על ישיבתו של רבו, והמורה הלכה בפני רבו. הגזול מתנות עניים, והנודר לצדקה ואינו משלם, והקופץ ידו מאביון.

המדרגה השביעית - כרת

יש ב' סוגים של כרת, יש כרת מהעוה"ז שהוא וזרעו נכרתים, ויש שנכרת מהעוה"ז ומהעוה"ב, ופעמים שמתעכב הכרת כמה דורות.

(עונש הרשעים מתעכב מפני ג' סיבות, א' שמא יעשו תשובה, ב' לשלם שכר המצוות בעוה"ז ולאבדם בעוה"ב, ג' שמא יצאו מהם בנים צדיקים).

וענין הכרת הוא קיצור השנים פחות מבן חמישים, (ומיתה בידי שמים פחות משישים), ואמנם יש צדיקים שמתים כך ולא מפני העונש אלא שכך נקצב להם.

הבא על הנדה מלבד הכרת לזרעו גם יהיה הבן עז פנים, ואיסור נדה הוא עד הטבילה ואע"פ שספרה.

המדרגה השמינית - ד' מיתות בי"ד

מונה הד' מיתות וסדר חומרתם והעבירות שעונשם מיתת בי"ד.

מיום שחרר ביהמ"ק אע"פ שבטלו ד' מיתות בי"ד, דין ד' מיתות בי"ד לא בטלו, ומת במיתה הדומה למיתה שחייב בבב"ד.

ויש לעורר על הרבה מלאכות שבת שנעלמו מעיני רבים.

המספר בין בפניו בין שלא בפניו עובר **בלפני עור** מפני שמכשיל את המקבל, וככל שיתרבו השומעים יתרבה איסורו, והשומע הראשון עובר, אבל אם גם בלעדיו כבר היו שומעים יתכן שאינו עובר, ומ"מ יזהר לא לישב עמהם.

המספר לשון הרע אפילו על אמת ואפילו שלא בפניו עובר **על השמר פן תשכח את ד' אלוקיך** דמסתמא הוא גס רוח ואינו מכיר נגעי עצמו, ועוון הגאווה קשה מאד, ואם מתכבד בקלון חבירו בודאי עובר (מלבד שאין לו חלק לעוה"ב, אמנם שלא בפניו אינו חמור כ"כ לענין עולם הבא, אבל איסור גאווה ושאר איסורים שייכים גם שלא בפניו). והמספר רכילות אינו עובר על לאו זה.

המדרגה התשיעית - יהרג ואל יעבור

כל עבירות שבתורה אם אמרו לו עבור ואם לא נהרגך, יעבור ואל יהרג, חוץ מג' עבירות שיהרג ואל יעבור ואפי' בצינעא.

ואף אבק ג' עבירות עונשו חמור מכמה מצוות מכמה עבירות חמורות, כגון האיסור להתרפאות בעצי אשירה אפי' בפיקוח נפש, והאיסור לספר עם אשת איש שחשק בה אפי' ימות בלא זה, ואבק הרתיחה הלבנת פנים, ע"כ חייב להפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבן פני חבירו ברבים, ודומה הוא לרציחה במה שהדם יורד מפניו, ועוד שצער הכלימה מר ממות, והמלבין פני חבירו יורד לגיהנום ואינו עולה כמו בא על אשת איש, ואין לו חלק לעוה"ב אע"פ שרוצח יש לו כי הוא רחוק מן התשובה לפי שאין החטא חמור בעיניו.

שקולה שבת כנגד כל המצוות.

המדרגה העשירית - אין לו חלק לעוה"ב

המחלל את השם אין לו חלק לעוה"ב, שכיון שכוונת הבריהא היא לכבוד שמים והוא עשה הפך מכוונת הבריהא.

כתיב "והנפש אשר תעשה ביד רמה את ד' הוא מגדף ונכרתה הנפש ההיא מקרב עמה כי את דבר ד' בזה ואת מצוותו הפר הכרת תכרת הנפש ההיא עוונה בה"-

עוונה בה היינו שאף אחר המיתה לא נתכפר והיינו שאין לו חלק לעוה"ב.

ביד רמה- לעשות בפרהסיא דבר שאיסורו ידוע, או אף בסתר לפרוק מעליו עול ואפי' מצוה אחת אם אינו נזהר ממנה ואין נפשו מרה לו על חטאו, (ואם הוא לתאבון אין מורידים ואין מעלים ולהכעיס מורידין כאפיקורס ואין מעלין).

דבר ד' בזה- האומר אין תורה מן השמים, המגלה פנים בתורה, המבזה ת"ח, והמבזה את המועדות.

המבזה ת"ח אין לו חלק לעוה"ב-

התועליות בכבוד ת"ח- א' שע"יז דבריהם נשמעים, ב' ותתרבה התורה כדי לנחול כבוד כמו הת"ח, ג' וגם רבים יכירו מעלתה

המספר והמקבל בפניו ושלא בפניו עוברים על **לא תחללו את שם קדשי** שכיון שאין בלשון הרע תאוה והנאה גשמית, הרי זה מרד ופריקת עול, וכל המבזה אפילו מצוה אחת ומיקל בכבוד שמים נקרא מחלל השם. ובפרט אם הוא איש חשוב שאם עושה דבר שנראה בעיני ההמון שהיא עבירה ואין ראוי לאדם כמותו לעשות דבר כזה, אע"פ שגוף הדבר מותר, הרי זה חילול השם, (והמחלל שם שמים אין שיעור לעונשו, ואין כח לא בתשובה לכפר ולא ביסורים למרק ולא ביום הכיפורים, אלא כולם תולים ומיתה ממרקת, ואפילו חילל שם שמים בסתר נפרעים ממנו בגלוי, אחד שוגג ואחד מזיד בחילול השם), ואם דיבר ברבים חטאו גדול יותר.

ויעסקו בה לשמה, ד' כבוד הת"ח מראה את חשיבות לימוד התורה כי לומדיה יורו דרכיה לבלתי תשכח, וא"כ המכבדם מראה שקיום התורה הוא העיקר.

ועל האדם לשום ליבו תמיד לכבד את ד' ולהודות לו ולשבח עבודתו, ומעלות האדם נראות לפי מה שהוא משבח.

והמכבד את הרשעים יש בזה כמה מכשולות, א' חילול התורה והעבודה, ב' גורם לרבים להמשך אחריהם ולעשות כמעשיהם, ג' המתחברים להם יענשו עמם, ד' הרשעים יבואו להשפיל את הצדיקים.

עוד יש בכלל כי דבר ד' בזה מי שמדבר ד"ת במבואות המטונפות, ומי שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק, והקורא בספרי מינים.

ואת מצוותו הפר- המבטל מצות מילה.

האומר אין תחית המתים מן התורה אין לו חלק לעוה"ב, וכן האומר אין תורה מן השמים.

האפיקורוס אין לו חלק לעוה"ב, והאפיקורוס הוא מי שאינו נוהג מורא והדר בת"ח אע"פ שאינו מבזה אותם, וטעם הדבר משום שמראה שאין התורה מכובדת בעיניו, ועוד שמבטל יראת החכמים וע"י היראה מהם דבריהם נשמעים להדריך את העם, ובכלל האפיקורוס האומר מה הועילו לנו הלומדים בלימודם, (ועל כן יש ללמד תועלת התורה כדי שגם מי שלא לומד לא יהיה בכלל האפיקורוס), עוד בכלל האפיקורס הקורא לרבו בשמו.

עיקר סיבת עונש אלו שאין להם חלק לעוה"ב הוא מפני חילול התורה, ועוון החילול גדול מכל העבירות, ואינו מתכפר בתשובה ויסורים, ונפרעים ממנו מיד, ואפי' הוא שוגג, ומזה רואים כמה גדול החיוב לקדש שם שמים.

כת אויבי ד' אין להם חלק לעוה"ב, ודבר זה שייך גם באנשים המקיימים את המצוות אם רע להם כשאחרים ג"כ שומרים, וכ"ש אם מונעים אחרים מלשמור, וכן אלו שענייהם צרה בכבוד ת"ח הם שונאי ד'.

חדש ב'תמצית'

קורס חדשני ומקצועי

הדרך ללמוד - להנות - ולזכור

מחזור חדש ומורחב של 11 שיעורים, **בירושלים בני ברק מודיעין עילית ורכסים**.
להרשמה ולפרטים 055-400-7977
פרטים גוספים בעמוד האחרון

קו עדכונים ושיעורים

בקו תוכלו לשמוע: מידע כללי, עדכונים, רשימת נקודות ההפצה, שיעורים.

02-3131-465

סיכום והקדמה להלכות עירובין בגליון נפרד, וגיתן לשמוע בקו בשלוחה 6

מבחני 'לדעת'

מבחן שבועי על דף היומי, עמוד

היומי, משנה ברורה, חפץ חיים

ואהבת הסד

גיתן לעשות את המבחגים מיום שישי

עד יום שלישי בשעה 5:00 בבוקר:

- בטלפון **0737-289-669**

- במייל **7692282@gmail.com**

- **בגדרים פלוס קופת לדעת.**

הגרלות בכל שבוע על 500 ₪ במזומן, 81 זוכים בזיכוי 100 ₪ ברשת 'יפה גוף'.

סיכומי 'תמצית'

גיתן להשיג את גליונות סיכומי תמצית החודשיים על

הדף היומי / משנה ברורה ונוסר (לפי סדר הדף היומי בהלכה) / **ועמוד היומי**

- **בנקודות ההפצה**

- **במייל 7692282@gmail.com**

בנוסף גיתן לקבל במייל סיכומים על כל

מסכתות הש"ס, ועל כל המשנה ברורה, ועל

תנ"ך וספרי מוסר, או סיכומים לפי סדר

הלימוד של: העמוד היומי, חבורת ש"ס, קנין

ירושלמי, דף הכולל, קנין הלכה, תרי דף,

אורייתא, אהבת שלום, ומפעל הש"ס.

הסיכומים מיועדים לחזרה בלבד, ואין לסמוך להלכה.

מחנה ברורה

מסימן ש"ט ע"י סיון סימן ש"ג

האם מותר להוליד חפץ פחות פחות מזה אמות?

- א' מותר.
- ב' מותר רק בבין השמשות או בכרמלית.
- ג' אסור גם בבין השמשות או בכרמלית.

האם מותר לעמוד ברשות היחיד ולשתות ברשות הרבים או בכרמלית?

- א' מותר.
- ב' אסור.
- ג' ברשות הרבים אסור ובכרמלית מותר.

האם מותר לעמוד ברשות הרבים וליווך לרה"ר?

- א' מותר.
- ב' פסול אבל אסור.
- ג' חייב הטאה.

האם לרלוה צריך להזהר מלכלת ד' אמות ברה"ר עם רוק שנתקף בפיו ועומד לצאת?

- א' כן.
- ב' לא.
- ג' ראוי להחמיר.

האם מותר למי שעומד ברשות הרבים לקלוט מוהאורי מים שנשפכים מגג רשות היחיד?

- א' מותר.
- ב' מותר רק במרחק ג' ספחים מהגג ולפעולה מעשרה מקרקע רשות הרבים.
- ג' אסור בכל אופן.

באיזה אופן מותר לגלגל אציל ספר שנתגלגל מידו מהאיסקופה לרשות הרבים?

- א' דווקא כשהאיסקופה כרמלית, ודווקא כשלא נח על הארץ.
- ב' דווקא כשראש הספר בידו, ודווקא כבתה הקודש.
- ג' שתי התשובות נכונות.

באיזה אופן אסור לרוק מבית לבית כשאמנעם יש כרמלות?

- א' כשאחד גבוה מחבירו.
- ב' כשלא עירבו יחד.
- ג' בכל אופן מותר.

חפץ חיים מהחזקתה ואחשבה לדעת עד לאין סוף ד'

מתי התעלת בייצית מספר הלאין והעשין שרגיל לעבור מי שאינו נזר מלשון הרע ורכילות?

- א' אולי ע"י כך יגנה היצר בראותו גדול המכשול המצוי בהו.
- ב' לדעת שאפשר בסיפור אחד של לשה"ר לעבור על כל הלאין והעשין.
- ג' שתי התשובות נכונות.

מה יותר המור, לשון הרע או רכילות?

- א' לשון הרע.
- ב' רכילות.
- ג' שניהם שווים.

מחנה ברורה

מתחילת סימן ש"ז עד סימן ש"ט ס"ח ד'

אדם תעמוד ברה"ר ויטל חפץ מבגדיו או מידו והוציאו והניחו ברשות הרבים, האם חייב מדאורייתא?

- א' לא, מפני שאין כאן עקירה.
- ב' חייב.
- ג' בטל מבגדיו חייב ובטל מידו פטור.

העומד ברה"ר עם חפץ וחבירו נוטל מידו ומניחו ברה"ר באופן שהיה יכול לנטל בעצמו, איזה אסור האשון עובר?

- א' אינו עובר שום אסור.
- ב' אסור דרבנן של שבת.
- ג' אסור דרבנן של מטיע.

דרך ארץ לומר לאדם העוסק במלאכה 'תצלח מלאכה', על מי זה נאמר?

- א' רק על ישראל.
- ב' גם על נכרי.
- ג' גם על מי שעוסק במלאכה אסור.

היה עומד ברשות היחיד והוציא ידו עם פירות לרה"ר לנטל מועשרה, באיזה אופן מותר להחזירה לב"ע?

- א' בשוגג.
- ב' אם המיד אס הוציאה מנחשית מותר להחזירה.
- ג' דווקא בהוציאה מנחשית במיד.

המנפה הפצע מוות לזוית ברה"ר ונמלך והוציא והניח ברה"ר, איזה אסור הוא עובר?

- א' אינו עובר שום אסור.
- ב' אסור דאורייתא חייב הטאה.
- ג' אסור דרבנן.

למי מודים ד' אמות ברשות הרבים שמותר לטלל בהם באמה כעניית של כל אדם?

- א' לאדם גבוה או נמוך.
- ב' דווקא לאדם נמוך.
- ג' דווקא באדם שגופו כעניו כשאר אדם, ואמרו קצרה משרא אדם.

באיזה אופן אין חיוב עד שיטלטל ד' אמות כולל אלמנטים?

- א' דווקא כשטלטל אלמנט העלים.
- ב' גם כשטלטל ממרחק למעבר או מצפון לדרום.
- ג' כהלכות.

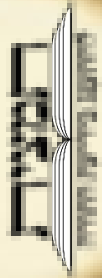
דבר בעיתו אחריית דבר וח"ח המדמה עד ואחשבה'

מהו הסיבה שנגללה בזה בית המקדש השני?

- א' שאת חיות ולשון הרע.
- ב' עבודה זרה גלוי עריות ושפיכות דמים.
- ג' חילול שבת שריא שקלה כנגד כל התורה.

מתי נפרעם מן האדם על הטא לשון הרע?

- א' רק בעולם הזה.
- ב' רק בעולם הבא.
- ג' בעולם הזה, והקור קיימת לעולם הבא.

רוצה להיות חלמיד חכם? רוצה להיות שקוע בלימוד? רוצה להנות מהלימוד?

מחזור שני ומורחב
של קורס חדשני מקצועי וייחודי
מטעם סיכומי 'תמצית'

הדרך להתענג בידיעת התורה
ללמוד < להנות < ולזכור

בקורס ילמדו בין השאר הנושאים הבאים:

כיצד פועלת מערכת הזכרון, מדוע אנו שוכחים, כיצד ניתן לפתח משמעותית את הזכרון, כיצד ללמוד בצורה חווייתית ונוכחית, ולזכור את הלימוד, כיצד חוזרים בזמן קצר ובצורה מהירה ויעילה, איך מסמכים סוגיות, כיצד מצליחים במבחנים וחוזרים את הדברים לטווח ארוך, והעיקר כיצד נהנים תלמידי חכמים, ועוד.

שיעורי הכתיחה לקורס יתקיים במקומות ובמועדים דלהלן:

בני ברק < ביהמ"ד 'בית השם' ירושלים < אולם בנות אסתר רחוב אלחריזי 6 במצאני שבת ישראלי שמואל הגביא 21 (מול נווה טרשת ויגש בשעה 21:00 רבינו יצחק ישיבת מיר) ביום רביעי כ"ה שבט בשעה 14:30 מודיעין עילית < ביהמ"ד שייח יצחק רחוב מסילת יוסף 1 ביום שבת כ"ה שבט בשעה 22:15

ותלם בו על דרכי פעילות מערכת הזכרון והאופן להשתמש בו בידיעת התורה, שיעור הפתיחה הני ללא תשלום והרשמה.

לפרטים ולהרשמה ☎ 055-400-7977

פרטים מדויקים על מועדי השיעורים ומיקומם יתפרסמו בקו תמצית שתתפרסם 465-3131-02 בשולחות הערכונים.

משנה ברורה

סימנים שני"ד שני"ה

באיזה אופן מותר למלא מים לדה"י עבור שנומא ברה"י ויש סביבו חלוא?

א' כשהבין בחי' ד' ספרים לרה"י.
ב' כשהחליא והחלין גבוהים עשרה.
ג' שתי התשובות נכונות.

באיזה אופן מותר לזרוק מרה"י לאשפה של רבנים הנמצאת ברה"י?

א' בנבונה עשרה ורחבה ארבעה וגם החלון גבוה עשרה והיא קרובה לחלון.
ב' בעומדת בחי' ד' ספרים לרשות הידית.
ג' בכל אופן אסור.

האם מותר לשפוך מים מספיקה לים?

א' מותר לשפוך על דופן הספינה והמים נופלים לים.
ב' מותר לשפוך גם לים עצמו אם הדופן גבוהה עשרה ועשה וזו להכרי.
ג' שתי התשובות נכונות.

באיזה אופן מותר להשתמש בבית הכסא שנמצא מעל ים או נהר?

א' ע"י מרחיצה תלויה ואפילו עשויה לצנעות.
ב' ע"י מרחיצה תלויה ובלבד שהיה עשויה להחזיר.
ג' בכל אופן מותר.

בית הכסא שבו שני בנים וכולו שיין לשני אנשים שלא עיזבו יחד, האם מותר להשתמש בו?

א' מותר בכל אופן.
ב' אסור בכל אופן.
ג' מותר רק ע"י עשיית מרחיצת כידין.

באיזה אופן אין למלא מים ע"י מרחיצה תלויה לפי"ק?

א' כשהמים אינם גבוהים עשרה טפחים.
ב' כשהמים אינם גבוהים עשרה טפחים ורבים מוחלים שם ע"י החזק.
ג' למלא תמיד מותר רק לשפוך אסור.

בית ועליה שיש לכל אחד גזוטרט בולטת לדלת מחנרת עם מרחיצות כידין, האם אחת אוסרת על הברכה?

א' לא.
ב' כן, ורק בעיבור יחד מותר.
ג' רק באינן סמוכות זו לזו מותר.

חפץ חיים

מלאונו ה' עד עשין סוף ב'

מדוע הכספר או המקבל לשון הרע עוברים על "לא תהללו את שם קדשי"?

א' מפני שאין בלשון הרע תאוה או תנאה גשמית, אלא מרד ופריקת על.
ב' מדובר דווקא באיש חשוב שלומדים מומעשיו.
ג' מפני שעוין זה נעשה לפחות בשני אנשים, וכל אחד מחלל שם שמים בפני חבריו.

המחבר לחבורה של מדברי לשון הרע בקביעות, איזה לא הוא עובר בגלל זה?

א' "לא תהרה אררי רבים לרעות" דהיינו שלא להחבר ולהסכים עם עניש עול.
ב' "לא תענה על ריב" דהיינו שלא להיות במקום שיש ריב.
ג' "לא יהיה כקורה וכעדת" שהם התאספו יחד ללשון הרע.

ניתן לשמוע שיעורים על פרה"ש ש"ק ומתערים.
חש"ב, ספרי מוסר ועוד
בטלפון 03-6171132

ניתן לעשות את התבחינים:
בטל: 0737-289-669 ☎
ניתן לקבל את הסיכומים והתבחינים:
7692282@gmail.com ☎
מחברת התבחינים פרחיה מיטל שיש בבית: עד יום שני (ברלין) | גרנדולת בבל שבע
פרט: 500 ש"ח ועוד 8 זוכים ביכירי 100 ש"ח ביום נ"ה.

לדעת
מביתם שבועיים
ביום השני, שש, ז', וז' וטבת וסיון
0737-289-665

תמצית
סיכומי נבואה והלכה ובספר
7692282@gmail.com